

SESHENDRA'S POETRY
MORNING STAR OF 21ST CENTURY

శ్రీశేషేంద్రజాలం
పరిశీలనాత్మక విమర్శ
శ్రీశేషేంద్ర

శ్రీశేషేంద్రజాలం
(పరిశీలనాత్మక విమర్శ)

A CRITICAL ASSESSMENT

A.SOMA SUNDER

శ్రీశేషేంద్రజాలం

శ్రీ పావ్య తనె

(౧౦౫)

గుంటూరు శ్రీశైలరక్ష

అది ఉర్దూ పొందీ అంగ్లీషు భాషల్లోకి తర్జుమా చేయబడి
ప్రకటితమయింది.

ప్రశస్తి ముద్రణ :

1972

వీటిని ప్రకటించిన ఆంధ్రప్రదేశ్
సచివ్రాజు వారసత్వసంరక్షణ, అభివృద్ధి
సంస్థానికి నా కృతజ్ఞత.

మొదటి రచయిత:

కావ్యరచయిత :

1. సి. యల్. యల్. బుక్ షాపు
వాంపర్ల స్టేషన్ రోడ్డు, హైదరాబాదు.
2. ఆంధ్రప్రదేశ్ బుక్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్
2237 రాజ్ కుమార్ రోడ్డు, సికింద్రాబాదు.

ముద్రణ :

శ్రీ శివా ప్రింట్స్

ప్రచురణ .

ఇండియన్ లెంగ్వేజెస్ ఫోరం
జ్ఞానబాగ్ పబ్లికేషన్, గోపాల్ నగర్,
హైదరాబాదు.

ముద్రణ :

ప్రచురణ :

మా చిత్ర

	పుట
ఉపోద్ఘాతం (Dialogues Across Time) గుంటూరు శేషేంద్రకర్మ	iv
ఉర్దూ తర్జుమాను అత్తరహనద్‌గారి ఉపోద్ఘాతము	xvi
హిందీ నివ్యంతరీకరణకు డా. తెలంగా ఉపోద్ఘాతం	xxi
వడసలు - తెరచాపలు	1
ఆ రెండుకళ్ళ	5
సూతన తీరాలు	8
నీవు	18
చీకటి దయ్యాల	18
ఏవో దినుకులు	21
ఈ చాత్రి	24
ఒక్కొక్కటం	27
మళ్ళికప్పించి కోకిల	31
గోవురాలు	33
వెన్నెలవ్వద	35
ఉషన్	37
నిక తెచ్చిన కానుక	39
అరేబి	41
మనగే ఒక మధుమానం	43
గాలులు	46
మనిషి	48
తరాల తరంగాలు	50
నిమరలోయల్లో	52
అందాల అతిథులకోసం	54

నేనూ:- నానమిలీ లేక నమిలీ - నానేనూ

(నా తత్వకావిత నా తపోద్భవం A Dialogue Across Time)

అ యంధో ఒక తోట - అ తోటలో ఒక నమిలీ - అ నమిలీలో ఒక - తాచి నా గుండెలో ఒక యంధో - అ యంధో ఒక తోట - అ తోటలో ఒక నమిలీ - అ నమిలీలో ఒక ఏదో. చెప్పా - నేనెక్కడింటి అక్కడికి వస్తుంది అ నమిలీ నేను బ్రాహ్మణంబానో, విదువు బంటానో బాబ్బి గుర్తింపక పోతే, బా బైలయా తన అమ్మతో బాగుతుంది, నా బాతి నేళ్ళని నున్నితంగా పొత స్త్రీంది, నేను తండ్రిత్తి చాచేసరికి పెదవాని మోరపెత్తి అ చిమ్మి కళ్ళతో నా పైపు యాస్తూ ఉంటుంది వశిష్టిరామ తల్లి దగ్గర చేసిదట్టా చివరానికి పెట్టెయి గొతని చేస్తుంది - కొక్కోక్కో అంటూ, అ పిల్ల నది లోపులో చియ్యమో నేల మీద వేస్తే తివడు, కొక్కోక్కో అంటూ వెనక్కి చిటికి అదిగురించి వీస్తూ ఉంటుంది, చేత్తో పెడితే కింకోషంగా తింటుంది కడుపు నింకిన తర్వాత-నేను బ్రాహ్మణంబా ఉంటే అక్కడే ఉంటుంది, అ నమిలీరాల్లోనే తిరుగుతూ, అక్కడ ఎవరూ కొక్కోక్కో అంటూ నెదిక్కులే అబ్బా పని క్షాతకం చేస్తూ

నగలసిపోయి ఉంటే రాగానే ఎక్కడియిందో వచ్చేత్తుంది నా దగ్గరకు అ నదిచే తంగుల పెంకి, మేకు పదిబాణ్ణోరి ఇంద్ర తమిసెప్ప - పద్మిసెప్ప పోతం ముళ్ళవరేడు తనే తాచే తప్పలేదు, ఒక నయాద్రం తవలో హెచ్చిస్తోంది అందాచ తండుతుని పేయేని వడ్డానికి, విశంపై పైకెక్కినది అ తీర వంతలాడే నడుతుంటే తోడం, నృక్షకర్మకు ఎంత నిందిస్తుందో తన పైకలాగేది

ఒక రోజు నేను వచ్చిపోయాను నా గదిలో అందరూ ఏడుచున్నారని అదిగో నమిలీ మెల్లగా తిరుగుతూ వస్తూ ఉంది. చురుకులు గుంపులు తూగుత అగదిలోకి, బాబాని పైపులా మురూ తివ్వతూ ప్రాణభయంతో వస్తూ పెంకి ఎంత ప్రాణభయ నులునా గదిలోకి ఏదో తనని బాగుతూ ఉక్కుల్లా నా పైకు

వస్తూఉంది. ఏది బాగుతూ ఉందో నాకు తెలుసు; (బాలా మందికి తెలియదు, అదే ఈ లోకపు దురదృష్టం) మృత్యు భయం దాన్ని విచారించలేక పోయింది; నేను భర్తినోయ్యాను; కానీ ఈ వివిక్తం మాత్రం చూస్తున్నాను బాలామంది నా భేదం మీద పడి ఏడుస్తున్నారు.

కటాల్ని గయె చె మొపాసా కళ "ప్రేమ" నా మనస్సులో పెరువు తీగెలా పెరిసింది. ఆ కళలో వేటగాడు ఒక వజ్రం బంటలో అడవకిని తుపాకితో కాల్చివేస్తాడు అది నేం మీద పడుతుంది స్నేహితుడితో అంటాడు," యాడు, తుపాకిగది చూస్తూ కూడా రెండో పక్షి తప్పకుండా తుపాకి పరిధిలోకి వస్తుంది. (ఇలాంటి బంటలో ఒకదాన్ని కొడితే రెండవీ కొట్టినట్లే)". అలాగే అకాళంతో పంయాల తుడుతూ హృదయ విచారకంగా లోదన చేస్తూ నేంమీద రక్త ప్రవాహంలోపడి ఉన్న అడవకి పైపు వస్తూఉంది ఆ రెండోది భయం అట్టే మాట మరచిపోయి తుపాకి పరిధిలోకి వచ్చింది. రాగానే-వేటగాడు వేటగాడే గదా - తుపాకి వేల్చాడు. మృగపక్షి అకాళం నింది రాలి పడిపోయింది నేంమీద అడవపక్షి ప్రక్కన.

వెంటనే నాకు వినిపించింది, కకోరంగా కవిస్తున్న ఒక పురాతన గొంతుక; నాకు తెలుసు అది బాల్మీకి ఆ గొంతు మొపాసా వేటగాడ్ని తిడుతూఉంది. బాల్మీకి ఒక విక్కరు, బాట్టా వేసుకొని ఉన్నాడు, తల మీద ఒక దొరదోపి ఉంది; ముఖంలో విశిష్ట బాధా రేఖలు అంబుకో ఉన్నాయి ప్రక్కన స్నేహితుడి చేతిలో తుపాకి పొగలు కమ్మతూఉంది. నేను నా బావువంగడి మరచిపోయి దిగ్రాంతున్నయ్యాను. ఈ గొంలే మునుపు ఒక వేటగాడ్ని తిట్టింది. ఇప్పుడు మరొకడ్ని తిడుతుంది, ఈ గొంతు ఎప్పుడూ ఇలా తిడుతూనే ఉంటుందా అన్ని కాలాల వేటగాళ్ళనీ; మాతవతకు గాయాలు చేసే బాళ్ళనీ, బ్రేహ్మన్ని, స్వామిన్ని రక్షాక్షరాల్తో రాసి బాళ్ళనీ ... కాంత రస్త్రలో, బాతులు బరిపే బందిపోటు దొంగలనుంచి మానవతను రక్షించడానికి అహరహమా వహారా బాటే పోతీసా ఏమిది ఈ గొంతు! విక్కంలో మహానియత కట్టంగా మారుతుంది ఆ కట్టం కాళ్ళతంకగా బ్రేహ్మకుంకటా పరిత్రమిస్తూ ఉంటుంది, యుగం నింది యుగానికి, దేశం నిందిదేశానికి, జాతినింది-జాతీయ, భవంతంగా నిరంతంగా,

ఒకనాడు 21వ శతాబ్దం సాయంత్రం నేనూ, అల్పార్థ్ కేమూ ఒక పార్కులో స్విమ్మింగ్ పూల్లో తడుతున్నాము. ఆ రక్తంలో తడిసిన మేము ఒక్కసారి ఉదయించిన రెండు అరుణింబాల్లా ఉన్నాము నేనన్నాను, "కేమూ! పాంసార్వేషాంసుంచి ఏ మహావ్యమా ఉద్యవించదన్నావు. మరి మన మీదుకున్న ఈ రక్తపూర మేమిటి? మనిషిమీద ప్రేమలేతనే గదా ఈ రక్తం ప్రవహించింది. ఈ రక్తం పొరకపోతే అదిగో ఆ పసిపిల్లలు అలా ఆ పువ్వుల్లో ఆడుకుంటూ ఉండేవాళ్ళుకాదు, ఉదయాస్తమయాల అందరికీ ఇచ్చి రంగురూ పొంగురూ వెలార్చేదికాదు" కేమూ! మాట్లాడే లోపగానే, గట్టు మీద వూరిన తునుమంత ప్రక్కన కూర్చుని ఉన్న కాఫీ అన్నాడు, "ఈ రక్తప్రవాహం కాబారి కాపీ అందులో కొందరు పడవలు నేనుకొని ప్రయాణాలు చేస్తున్నారు కీర్తిశరాంతు, బాళ్ళ లక్ష్యం కీర్తిశరారే గానీ ఈ రక్తం ఎవరిదో ఎవరి కోసం పారిందో చారి క్షేమం కాదు. బాళ్ళ తమ రక్తం ఒక్కటొట్టు కూడా కార్యం నరాయణాళ్ళ రక్తం పారితే పాటలు రాస్తాం అంటారు."

తనకుతాత తరిసి ప్లాలో ఏదో రిక్తం పరిశిస్తున్నాడు. "ఇది కాదు రెండులో గిరిన హనుమంతుడి రిక్తం" అన్నాడు తనకుతాత. "ఇది కాలాంబుది తాది వచ్చే మానవతా సంరక్షం" అన్నాడు ప్లాలో. ఇంతలో కాఫీ అన్న మాటలువిని, "ప్రాంత, ఈ పడన వయాజాల మైరేట్లు ఎక్కడూ ఉన్నాయి మా గురువుగారు లేత హాలాహంం ప్రాగించిన కాళ్ళు ఏలే, ఆయన తర్చిం తర్వాత ఆయన మహానికి గురువులై కూర్చుండి ఏలే, చిత్తతర్చిలేనికాళ్ళు ఎప్పుడు లేరు? బాళ్ళల్లోకానే గతసంవత్సరం సిటీనకాపెల్లో ఉన్న వియేటా మాత్సవిగ్రహం ముక్కు లేకుండా విరగ్గొట్టాడు. హాలాహంంకాగే ముండు మా గురువుగారు అన్న మాటలు ఇప్పటికీ ప్రతిద్యవిస్తున్నాయి.

"ఓ న్యాయాధికారులారా! మీరు సంకోషంగా ఉండండి..... నేను పెళ్ళిపోవలసిన కాలం అనన్నయినట్లు 'నాకు శుభ్రంగా లేదు' అంది. ఇక నేను మరణించకపో' మంది; ఈ బాదనించి విముక్తుత్వకాను... నాపైన నేరారోపణ చేసినవాళ్ళమీదగానీ, నాకు కష్టపించిన వాళ్ళమీదగానీ

నాకు ఏమార్తమా కోవలెదు పాపం! నాకు నాకు ఏ అపకారమా చెయ్యలేదు, ఉపకారం చేద్దామన్న తంపు లేకపోవచ్చు దానికి వాళ్ళని నున్నితంగా మందలిస్తాను

కానీ వాళ్ళని, వాళ్ళార్థం ఉపకారం చెయ్యమని కోరుకున్నాను. నా కోరుకులు పెద్దవాళ్ళయిన తరువాత వాళ్ళమరూడా ఇలాగే శిక్షించమంటాను; నేను మిమ్మల్ని వేదించివట్లే. మీరు వాళ్ళని వేదించండి, వాళ్ళు, సంస్కారాని భంటే సంవదకు విటవయ్యై, వాళ్ళు ఏదీకాకపోయివు ఏదో అయినట్లువదిస్తే; అప్పుడు నాళ్ళని విమర్శించండి నేను మిమ్మల్ని విమర్శించివట్టా, వాళ్ళ అవసరమే విలువల్ని వాళ్ళ మిథ్యాన్యూపాన్ని, బండించండి. మీరు నిజంగా తుపనిచేస్తే మీ చేతులతో నాకు, నావీట్లకూ న్యాయరీతి పెట్టినవాళ్ళవారూ "మా గురువుగారు కాగింది పోలాహలం కాదు, చిత్తమర్థికి నికరీవలం." తదేకద్యాసంగా వింటున్న చక్కలే అబ్బాదు.

"కాలానికి ముందుగా పుట్టి కాలానికి బలి
అయిపోయారు, ఎన్ని అసంఖ్యాక, నవక్రాలు
పాతకు మన కర్మాలనే లోకానికి ఒక
అరులోదయం కలుగుతుంది.

500 ఏళ్ళ కర్మాత ఆయనే క్రిస్తనే పేరుతోవట్టాడు. క్రిస్తుగా పుట్ట దానికి 100 ఏళ్ళముందు మహాకవి పుట్టి మనస్సులో మోరుపురిగెలా మరొకడు ఆ మహాకవి తన (14) ఇకలోగ్నల "ఆ దివ్యజ్ఞాన గీతంలో కరమపుట్టం ఇప్పుడు వస్తుంది, మహాకాలం బలంబల మళ్ళీ పుడుతుంది ఆ కర్మ మళ్ళీ తిరిగివస్తుంది... ఇప్పుడు ఒక బ్రాహ్మణి నువ్వోకంనింది తువ్వోకానికి అవతరిస్తుంది ఓ సిరిందేమో, లుగ్నీనా! ఈ బ్రాహ్మణుడైన శివుమీద నీ కరుణాశయ మందిపోయి చిటగింది, ఈ దిగువు, కాలంలో ఇసుకవారి అందరిస్తుంది, నువ్వొకరి ఒడయస్తుంది, ప్రపంచమంతటా వ్యాపిస్తుంది. " అని గానంపోయి. కనుకనే ఆయన 'తనాడు క్రిస్తుకు' పూర్తిమీ పుట్టిన క్రిస్తుయన్. అంటారు

ఒకానాకు పిల్లపిల్లలో మేకడయార్పిడి, ముఖం — అయిన తన మోక్షం పొందే పోషణ పోయివుట్టాడు.

"మైత్రీ లాండ్స్, ఇంకా ఇతర దేశయాత్రలు, ఓడెన్, స్పెంజర్... వీరపరిశీలనలలోనున్న వైర్యంలో వీరిలో పరోపాగం లేదు. ఆ వంశముల్లా కాక వెను ప్రాచీనవర్గంలోవాళ్ళు. ప్రాచీనంకోసం వృషి చేస్తున్నానని గొప్పలుచెప్పుతునే బాళ్ళలో ఒకర్నికాదు, ప్రాచీనుడే..."

గేవన్నాను, "కాబూ కాదా తక్కుగాచెప్పావు వాగుంటి ఒక దిన్నె వంశులన చెప్పకా? — మొన్న "19వ శతాబ్దపు ప్రేరిత కవిత" అనేది బాదో వున్నకం ఓత్తరాల అంశులలోనుం. అగ్ర్యశక్తిగలవాండు. ఎవడో చెప్పడంగా వట్టుకుపోయాడే బొంగవెడల ఒక గొప్పబ్బు బాదోయాను కానీ ఒకకాదు అది దంపినింది, ఒక 'భవని' (మ) కిది పదం సెనగో"

"ఎవడంటి నాడు, మీ తెలుగువాడేలా ఏమిటి?" అన్నాడు పూర్ మెకడయాన్కి—

రాత్రి పగ్గంటలో కల, తెల్లకల(ర్) — అంతరంగంలో మరీవై, భక్త తెరమీది దృశ్యాం ధైర్య కోర్కె, వేదా మూల్యుని కట్టుండు బాగానూ తిన్నాను. "పుగళాని వర్ణాల్లో వల్లనూనో దీ మోడ స్పష్టమిది సగ్గింప జేస్తుంది. సెవలాలిలానే బుద్ధులంగా ఉన్న గాని ఆవృత్తమీ పేగం మోతు లెదుర్తు. అంశులుగా విక్రమ గా కవివిస్తాం కానీ బాధకున్న వేగం మన అనిమల్ల ఎక్కువగా అనుమానించుకుందా లేవు" అన్నాడ కోర్కె. ప్రక్కనే ఉన్న వీరాలో అన్నాడు, "గిల్లెయిండు బాసని ప్రవలకల" కాదా తక్కుని అనవోని ఉన్న బాధన, ఆ బాధనకో పోల్చుకోగింది నర్కను బాధన గానీ పేరి ఒకరేధ బావమూనీ", కోర్కె "ఆ బాసన ఎంత ఇంద్రజాలం అట్లా తుండో తిప్పలేదు. ఈగలు నాలుగుదిక్కుల్నూనీ వర్చి మునురుదుంటాయి, బాదో తండ్రి వ్యప్నాల మునురుతుంటాయి. అట్లాగా గోడం కంటకుని మూర్చ పోతాయి. రాత్రి రాకకోసం విరిశ్చియి."

వేదన్నాను, "నల్లమండు మా అందంవింది మీరు తెచ్చుకున్నారు. కానీ బాని మర్మం మీకు తెలిసినంతగా మాకు తెలియదు". కోర్కె అన్నాడు— "యవ దీక్షియా బానిపోగ ఇప్పుడు కాగడుఎందుకేకనంటే బాళ్ళకాతయ్య కాగిడుకనక్క యేవయారోక కాగితుంది. ఎందుకంటే బాళ్ళకాతయ్య కాగిడుకనకక,

దురదృష్టం ఏమిటంటే యావవిషయా, యావయారోవును అనుకరిస్తూ ఉంది. కనక, నల్లమందు మా భార్యనే మళ్ళీ తన అమ్మస్థానం వేరుతుంటుంది.

ఇలా సంభాషణ సందరిస్తోఉంటే వామనస్సు కర్పూర వలగంలా గాలిలో కలిసిపోతూఉంది. ఇలా ఉండేమిటి అన్నాడు

కోర్—“మేలుకోదానికి ప్రయత్నించకు బావి మృదులాంగుతుల ఉపలా లనకు లొంగు ఒక్కపారి కవి మేలుతున్నాడంటే బాదు వట్టి కవకు — అంటే మేధావి అన్నమాట నే వెక్కడున్నాను అంటాడు మూర్ఖపోయి తేరుకున్న అడవారిలా మేలుకొనిఉన్న కవిలాగే రాతలు తదవలం నివృత్తి యోజనం.”

నేనన్నాను “దురి కంట్లో తంమువిగిన కవిలాగే రాతలు ఎవరి కర్త మవుతాయి—”

“రాజకీయవాది అయితేతప్ప కవిజయనవాడు, తన భాష అర్థమయిన పాకకుం సంఖ్యమీదనే అధారపడాని తనభాష గొంతుక పోయ్యకోగ్గ, గాళ్ళు తనభాష అంతరాత్మను వసిగద్దగలిగినవాళ్ళు తన పాఠకులు; ఎక్కువమంది కోసం అకింబలం కవింక్షణం కాదు” అన్నాడు కోర్.

ఇరియల్ అందుకుని “నేను నీతో ఏకీభవిస్తాను. రాజకీయ సంబంధం కవిత్వానికి తక్షణం గుర్తింపు నీకుకురాగందే కానీ రేవుకూడా ఆ కవిత్వం తదవలదిందంటే ఆ రాజకీయ సంబంధం ఉండనివాడు, లేకపోయినా తదవ అదేదీ, అది నిజంగా కవిత్వమయితే, ఎంతకనంటే రాజకీయ వదార్థంకూడా సూసవికరించబడి కవిత్వగా మార్పబడకపోతే అది చచ్చిన మరలిపోవడానికి మార్తమే అర్హమవుతుంది” అన్నాడు

“కరే ఇరియల్ నీవు జడియల్ అవుతాగానీ కవిత్వం చెప్పలేవు. నల్లమందు మిగతాగితే నీవు నీలో ఉండవు నీ బాహువుల్లో నీకం బాదుకో. భూమికి తెలి బోడింట - ఇకనూడు - భూకంపాలు, విప్లవాలు, కర్మాగారాలు పేలిపోవడం, వైద్యాలు వైద్యాలే పారిపోవడం, మహాప్రవాహాలు ముందుకు దూకడం-ఎన్నోవిద్రావాలు నీ కరీరాంతర్గత నీయట్లో వక్షాగ్రాలు క్రిక్కిరిసిన రాత్రిలో నీవని దర్శిస్తుంది

అప్పటికే నాలో కాలమా చూరనూ అంతర్ధానమయ్యాయి కర్మాల నమూనాలు వాటి నంగీకం విస్మయిస్తున్నాయి. ఆ అవ్యక్త మానసిక నమంద్ర తరంగాల్లో తన "మయ్య పియ్య" పద్యంవట్టుతుంది పాట్లో వెరురా ఉదయం వాగు. "ఉదయండు తమ్మునా నాతో మరోసారి ఉదయండు" అని కేకవేసాడు మరొకసారి తెరలూపమీద పాదమూస లేస్తూ "నీవు ఇక్కడ పాదపెట్టిన ఆ వానినటు చినుకోని బిడ్డ, దళితశత్రు లొత్తను ఈ భూమినించి లాగి పేనుకోని" అని ఆలోచించాడు.

వల్లమంటి పొగ గదిమెండా తమ్ముతుంది గోరంపిద ఇల్లాల, ఈగలు దోమలు కంబలంట్లో తేలిపోతున్నాయి. పనుపునన్నె రలాలు మునుగుతుంటు న్నాయి. గోరంపర్ల నాతుల కంఠాలు వివిధిస్తున్నాయి. ఇదిగలాలగువోతు, తన లోనైత బిటానీ గొంతుతో గాతులేస్తున్నాడు "నేనొక చుఱుకానాచిమ్మి. నేను బలహీనుణ్ణి కానీ నాతేలిలో ఒక అద్వితీయమైన భయంకర ఇష్టంఉంది నేను యుద్ధం చేయకపోతే చాన్ని నేను వహించలేను కానీ నేను అయిందలేక పోతున్నాను. అంటే ఇక మరేమీ నాకు కరణమవుతుంటు. కానీ నాకు వాటంతే వరమిదోత. వాడు వానకం ఇష్టంలేదు మరి బ్రోకడం ఎలా?"

ఏ పేర్లు మానవతకు చూపాంకరమో, రిక్తకర్మి, నీలికి, చైత్యానికి మారుకేదో, ఏ పేర్లు ఇద్దరు వరకుక అజ్ఞాతవ్యక్తుల్ని చివరికేగి వ్యక్తి అనంతకకు అవిష్కరిస్తుందో. ఏ పేర్లు వర్తమానవనాచిని ఒక్క కరికతో మూనలో వేసి మానవతాపారంగా మలిచేస్తుందో, ఏ పేర్లుతేత మినిషి, తోచిమనిషి బాదయి ద్రవిస్త్రైతో, ఏ పేర్లుతేత మనిషి అన్యాయమీద తొడ్డవ్వంమీద తన ఇనకవిషిణి యిడిస్త్రైతో, ఏ పేర్లుతనల్ల మనిషిన్యాయాన్ని నిరసించే శక్తుల్ని తన వనికతో కర్మక వరకువుని బలిచేస్త్రైతో, గాయకత్వ మానవతకి రక్షణతో వర్మణంబైస్త్రైతో, ఆ యుగయోగాల శిష్యవరితం మానవుడు సొంది రక్షకవాల్లో విడిస్త్రైచేసుకున్న సంవదను వారిలో తన్నేవాళ్ళు కనిత్రం చెవుతున్న ఈరోజుల్లో, చాన్ని సెంటిమెంట్ అని తునడించుకునేవాళ్ళు కనిత్రంలో పోకడలు నిర్మేస్తున్న ఈరోజుల్లో, మానవ రక్షాన్ని, స్వేచ్ఛాన్ని ముతలాల తేతుతుని మత్తకాంమీద అలంకరించుకుంటున్న ఈరోజుల్లో, మోనమా, రొక్కమా, చేపనమా, అసూయ, అజ్ఞానమా, కవిత్వం,

నేరుతో గంధాబ్జాధిపా బ్యాపిస్తున్న తురోబాల్లో, కవిత్వం నేరురెప్పి కాయలన్ను
తుంటున్న వెదవంటి గంధపెండేరాలు తొడుగుతున్న తురోబాల్లో, ఆ గంధ
పెండేరాలు కయోరుదేసి జగ్రితుడనెరుపు పండితుడా, బాటి బ్యాపారంజోనం
తెరిచిన దుకాణాలూ ముమ్మరంగాఉన్న ఈ పాతు రోబాల్లో —

అకాలాలు తగిలే శిఖరాలు, విరులవాయువులు విహరించే అకాలాలు,
పూంభాషలు మాట్లాడే ఎమాయీల వాయువులు, రింగులుపెట్ట, అల్లసించే రంగులు
ఉమిసే పువ్వులు, మానవతలో గోబాబలాడే రంగులు, ఎంతి ఉపనియత
మనిషిమిగిలిన కనుకంగా పందిపెట్టాలని అకోరించే శాసనక — ఇప్పిన్సి
ఎవరినువమలో వెన్నెల తిరువాళ్ళ వేనుకుంటున్నాయో, విశం దిగ్విప్రోపటమే
మేల, నేను తప్పిపోవడం నుంచికే అయింది తప్పిపోతే ఈ నీరుని తమిషా
మాస్తూ ఉండవచ్చు—కాళీశంకరి! నా కెవరిని పూజా వస్తునా గృహం
చేస్తున్నాయి, గాయనా అకాలానా దూరశిగాయ మోతుకుపోతున్నాయి,
తద్రతాలూ అరణ్యాలూ పగ్గిరిచ్చిదిస్తున్నాయి, వడనూ కనుకాగిలా మోషిస్తు
న్నాయి, సంధ్యలు పగ్గిరిచ్చిస్తున్నాయి, ద్వంద్వం అనులు దిం... లతో
పెళవనిస్తున్నారు. కవీ కాగితానికి కలానికి గుండ్రై—

తప్పిపోయినూడికి, బ్రతికిఉన్నకాగి కవినింజనినీతూకా కనిపిస్తాయి.
కల్తాలు కనిపిస్తాయి—కాల్తాలు కనిపిస్తాయి—విడివించి పంగిలాలు కనిపిస్తాయో—
కవినించే రంగులు వినిపిస్తాయి—కళ్ళనని చెప్పలు, తప్పులను కళ్ళు కాళ్ళనని
చేతులు, చేతులనని కాళ్ళు ఇలా కరిగంలో ఒకటావిను మరొకటి చేస్తే కాస్త
సొరాంకం జగ్రితులలో తెలుసుకోవచ్చు, జగ్రితుడు సొరాంకం కావునా ఇంకా
కాగా తెలుసుకోవచ్చు ఇది ఆస్పరుల వేకుతులివిస్తున్న అనుభూతికావచ్చున
అవస్థ

ప్రొగోక్త ఈ అవస్థనే వర్ణించు యోచనానితో నిర్మించుకోవలెను
కున్నాడు, ఆయన అంటాడు “అయదుగురులు ఏలిస్తే నాలు, మనిసెలో
కానం తలకొందులొతుంది. ఒక వర్ణది తుకగాడిలా ప్రాస్థానం తరింది,
రైవీయాలసిలా ఉత్కృష్టాంధుల శివునా వేదాంబోవి సరిపరకాలంకలూ
మండమండంగా బ్యాపిస్తుంది.” “వర్ణమందు అయోధ్యయిన వస్తువులను
మోర్చినిస్తుంది. తుకాను వదాల్చగామార్చి వరిమాలు గంధరిస్తుంది.” “తుకకు

కనిపించనివాడికి మనం కనిపించేలా చేస్తుంది. మనల్ని భూతాంతురేణి మనకు కనిపించకుండా తిరిగే భూతాంతు తయంకరిగిస్తుంది. ఆ పొగ పీల్చిన తర్వాత బేహం అలోచిస్తుంది (మెదడుకాదు) బేహం కలలుకంటుంది, మృదుల మవుతుంది, కకలాంవుతుంది, ఎగురుతుంది; ఎగిరిపోయి తనవితానే అకాళం నింది పడిలా చూచుకుంటుంది."

ఏవ్రిత్ మానం వచ్చింది. రోలత్ వనశ్వాసల ఎర్రగా విరగబారించింది. (Furax విజ్ఞానం) అవ్వగేవచ్చిన త్రి త్రి ఉత్తరం తరువుతున్నాను. వపువర తాపితెచ్చాడు. కామా, బ్రహ్మనే ఏదో తరువుతుంటున్న రేంజోమా, ఇచ్చాడు. నేను కొంతెం తవ్వరింది "ఏమిటి వపువర పొయి వీకావా" అన్నాను.

"తవునండి, 10 గంటల్లోపాగా ప్రాచరాజానులో గేగెయమాగా పెదగ్రి బేవు" అన్నాడు వపువు.

రేంజో వచ్చి "త్రి త్రి ఏం రాకాదా."

ఒకటైను (వినిపించాడు) - "మీ రవిగలో మీరాక ఎరువబేది కోనం వెతుకులాడుతున్న అన్నెడిగా కనిపిస్తోంది రాజ..."

"మీ త్రిత్రగారికి అల్పమి నెయిపో ఏమిచో" అన్నాడు రేంజో

"ఏమో"

"నేను నిర్మయం. పొక్కుండినేయి, ఇంటి, ట్రైరన్, కనిపినియో ఇలా బేకదీయి తిరిగి. మీరు వ్యర్థవిద్య అనే అల్పమికోశం."

"నేనువ వర్ణాల్లోలా మీ వర్ణాల్లోమాగా అందుకేనేమో కొన్నికల్లాలు. బాబా అర్థంకావు." అన్నాను. రేంజో దిరువచ్చు వచ్చి "ఏ వర్ణం గురించి బంటున్నాడు." ఎనపొన్నేనా మీ మువన్నుగో ఉంది" అన్నాడు "బాబు మరి"బోవక వె వోయివ్వో"మాదా అలాగే అర్థంకావని ఉన్నాయి" అన్నాను. "అది తంత్రంతు నంబుండిన వ్యవహారం; వనిరంగుమా ఒక కల్లంఉంది. వనికల్లావికి ఒక నిర్వీక్షమైన రంగుఉంది" "నిజంగా". "బాబు రాకలా కని పిస్తాయి, వినిపిస్తాయి" అన్నాడు. రేంజో గంభీరంగా. నేను తాపి తాగుతున్న వాడ్ని నిలువునా నిర్విజ్ఞావృంబ రోయాను. ఒక నిమిషం దురుతుంది.

వేమన్నను కలుస్తాను అన్నాడు. రేతో "నిజంగా నాకు చాలా యత్నం" అన్నాడు "ఎక్కడ అయినా అక్కడను" "ఎక్కడని చెప్పింది. అదోక విదిల్చిన పైక ముక్కు అన్ని చెట్లు, అన్ని బడవులు, అన్ని పంటలు అన్ని అయిన అక్కడ మారే "మరిఎక్కడకని వెళ్ళాలి మనం." "ఏమో-అలా నిజమంటుంటే మీరు సిద్ధమయితే ఈ పాప-సయ్యక పోగిస్తాం" నరేఅని అద్దరం కాపిలు ముగించాడు. ప్రసంగించాం విశాం విశ్వంలోకి, పంటలు, అడవులు, పొలాలు, నదులు, నగరాలూ గడుస్తూ నడుస్తూ వెళ్ళగా వెళ్ళగా ఒకటొక్కో ఒకపిరిలి ఒక చెట్టు, నీర ఒకకాలువాడి, ఒకకాలు మడిచి, మడిచిన కలిమిద గడ్డంపెట్టి, దృష్టి నేల మీద విరిచి, తొర్చుకున్న ఒకాయన అల్లంకడూరాన ఉనిచినాడు. రేతోకు తెచ్చాడు, తుయితే వేమన అని. సమీపించాం - గోరికవృ పిమిలేరు ఒంది మీద, మేమి వద్దర ఉన్నా అయిన ఎలా తొర్చుకున్నాతో అలాగే ఉన్నాడు. కడంలేడు, మెడంలేడు, చూసంత చూడలేడు. ఒక విరుమత్తు మూతం అ మంగిన మొతంలో కనిపించి పోయింది. ఏదో దిన్న కల్లపుల్లతో నేలమీద రాస్తూన్నాడు. రేతో అన్నాడు "మీకు వయస్సేది సిద్ధించిందా?"-వేమన అలాగే ఉన్నాడు. మూతకలేడు. రాస్తూఉన్న పుల్ల అవతం పారేసి నేలమీదరానన కానిమీద వెంట పుల్లకిలా వేళాడు. అంతా అలాగే పుర్రులూ తొర్చుకున్నాడు. ఆ నేలమీదరానింతి వదిలాయు. 'హిరణ్యవర్ణం తొలితం మనగ్గ రజత ద్రవం' అంటూ బ్రాహ్మణ అవరాణ కనిపించాయి. "మనం అడగడోయేది ముందే బ్రాహ్మణుడు. ఎలాగనాంబాడు మన ముక్కులోఉన్నది." అని రేతో అప్ప ర్కంగా అడిగాడు. "నీ పాతా తూతకపెత్తుర్వర్తమూలాల్లో ఉంటుంది. దీనివృత్తు ఉపాంరి అవృతే ఉపాంరా మనకోకడం అట్లానం. ఉపా అమూర్తమ అమూర్తవస్త్రుతే కొండరికి కనిపిస్తుంది." అన్నాడు నేను నానా విషయాలేమిలో వెలియతుందానే. అంతే నురొక రెకరో నా కరిరాన్ని ఉవయో గింటుకుని నా నాయకతో మూతాడుకున్నట్లు. మేమి వెనక్కిదిరిగి వచ్చేలాం. "నాకు స్వర్గంకాదు కావలసింది, స్వర్గంకంటే నిలువైన కత్తి, పుత్తుల బాషలు, నవ్వులూ పాటలు వివగలూరి. మంధ్యాకాశంలో నంబాడింబాది, పీలాకాశంకొండ తుకతుకలానే నమ్రద్రవ్యసంపె చూచాది, కళాశాల గుండెలంది చూతుకుపోయే మానవకామోగిన్ని బ్రహ్మాలో వర్షం కారి, కట్టాడు చూచాది. రంగులు వివారి, వేళ కాలానీకనైన అవంబాన్ని

ప్రభుత్వరేఖలో భరించని అంటే ద్రష్ట కావాలి" అన్నాడు. - "అవును నేను చాలి కోవను అవ్వేస్తాను; మళ్ళీ వెళ్తాను"... "ఇప్పుడెక్కడుంటావో... దొరుకుతావో దొరకవో" -

సూర్యుడు ఉదయించాడు. కాంచూరాంతో పంపిణీ జగజ్జునుమీద విసిరివేస్తున్నాడు. మళ్ళీ కోట—పరవ్వాల—కాచి—రేంజీ—ఇలాగే కోవిన అంకర్లులపై ఉన్నాడు. ఈశ్వరునికంటే పెద్దగానావిన పరవ్వాల పూం మీద వరుగుచుకున్నాయి "ఏమిటా మోనముద్ర", అన్నాడు రేంజీ. అంటే కోవిన ఏదో ఒక గ్రీక్ అరెజిల్లా మార్పున పోగాడు "కవి అన్న నాడు ద్రష్టకాలాది ఎలాఅవుతాడు. అన్నిపాపాలా తెలియాలి, అన్ని నిషానా త్రాగాలి, ఇంద్రియాలను అత్యవ్యక్తం తెలియాలి, ఎంతో మనోబలం కావాలి, తనమీద కానీ ఇంకవినంక చిందించుకోవాలంటే, అప్పుడు చాచోక టెర్రైజిన నేరస్థుడౌతాడు; కిరాతుడౌతాడు, యిది అవుతాడు. ఎందుచేతనంటే నాడు అవ్వలైన్ని వేరాడు. పాపాత్మకమవుతు నులంతులై. ఉన్నదోకనే ఉండి పోగా ఏడుమాత్రం వాధాగ్నిష్టోదాకి ఒక మాత్రం నువర్తంగా అయిపోవచ్చును. నాకు నువర్తం దొరకడం చాలదు. వేరే మవర్తం కావాలి" (రేంజీ నవ్వా వహించాడు.)

పరవ్వాలనింది ఒక పువ్వు రాలింది. దాంట్లోనింది దిగి తోచాడు వచ్చాడు. వేడు అయ్యేలానంటే అయిన్ని మార్చేస్తాను. అయిన అన్నాడు. "అలా పువ్వుమీద ఎక్కి వెళుతూ మీ సంభాషణ విని వచ్చాను విన్నా : తార్కికి మొదట ఎన్నో పాపాలచేళాడు, వాడలు అనుభవించాడు. కిరాతుడయ్యాడు, అవ్వలైన్ని వ్యక్తం చేసుకున్నాడు; అనుభవంతో ఒక అం దవి నిండువు వండుకున్నాడు అక్కడ అయిన దిరాతుడూ కిరాతున్నీ కనింజే తానూ, వేడు చాచూ వేటాడలజేతానూ.

ఇశ్వరనింపై విసిరి దయలాల నిరవ్వన్
 రామో ప త్రిక ధృతిమాన్ క పి అవ్వలవృ
 తాదృగ్విరామనీ కళాం కళయన్ న్యచార
 వర్తికలవ్వమునిరేవ కళోర లేతా

రేంజీ ఇంకా చాలా అలోచనా పురితుడయ్యాడు "జోదలర్ మహాకవి ప్రతేమద్రష్ట. రాజాంతురానా, విజయిన చేస్తాడు," అన్నాడు, వేరన్నాడు, "రేంజీ అంటాడు, ఆ సూర్యోదయం అదే సూర్యాస్తమయం అవుతుంది, మరోకిరానికి.

ఈ తీరాన, ఈ సందర్భము ఇక్కడియొక ఇండ్లవారం. ఈ ఇండ్లవారం వల
నుంచి తప్పించుకున్నవారికి వాళ్ళికి తోడితేర, తోడితేర వాళ్ళికి ద్రవ్య
ఒక్కటి, త్రొవ్వ వార్యులు"

నేను వలెను; లేదో కుటుంబీక పోయంగా తెలుపేసి ముందుకు వరు
స్తున్నాను ఏదోకారం వస్తు ముందుకువస్తూ ఉంది. నా లాల్పి
అలా వెనుకతో తగిలిపోయింది అటుపేద వాడువా వారిపోయింది. అలా
వెనుకూడన్నాను వనశ్యాంపైపు లేంటోటి అర్థంకాక అలాగే విద్వజ్ఞుడై
విలవిలపోయాడు. వెనక గుంపులు గుంపులుగా వస్తున్నాను తపటాతి, తోక్తో,
వియోజార్, మైకలేంజేల్, తోరైర్, మల్లార్, తోరాయ, తలయర్, పొంద,
జార్, కాంటాయోనా, కానుకు, గావిన్, అక్క, పొలా, మీర్, ప్రవాళుడు,
తోరాయి, అప్పర్, తోరే, రిల్లీ, వర్మర్, వికారి, పోరబేస్, తీసన్, కపటానా,
కపటి, పెవరీస్ ఎవరవరో తెలుసు అగలుగా తలలు తలలుగా ఎరంపరలుగా
లేలుగా తలలు మునుకుతున్నట్లుగా గుంపులుగా గుంపులుగా వస్తున్నాను.

నేను ముందున్న వనశ్యాంపైపు వేళ్ళుతున్నాను, వెళ్ళుతున్నాను, వెళ్ళు
తున్నాను వనశ్యాం వస్తు : ద్వగింబలేగ; అటులోనే వెళ్ళిపోయాను.
వస్తు తనలోకి తీసుకుంది నేను లేని వనశ్యాంవదింగి వెనుక వస్తువు
గుంపులు ఆ రకం గుంపులైన వా వెనుక వనశ్యాంవదింగి 13 13 క్రిమంగా
వచ్చి తేల్చి వస్తువులూ తీసెను గోయారు మెగిలింగి ఎరగా విరగబాదిక
వనశ్యాం - ఎక్కడిలాగే ఏప్రిల్ వానను - మిలిరన్స్ పూలు గోంతులువిచ్చి
కాకరికంకాంతో పొడుకున్నాయి.

"రండి, మా గుమ్మరికి తోరబాలుకండి

మావక తీవెలాన్నాక మహోత్సవం చేయండి"

"వీరితెలుగులంగాలు అందరికీ విశ్వవిద్యమంటావు

నిజమైన ప్రేమింటే తెలుసుకుదవులు వాణువంటావు"

"హిందీ

లేవది గులాబీల తోడితేర

ఉషన్నులై హిందీ.

ఉషన్నులై హిందీ."

గుంటూరు శ్రీశైలద్రవ్యం.

(వైమెరీ కవులు, రచయితలు, విప్లవకారులైన వందానామ, వారి గంభీరత.)

(శేషశోక్తు ఉర్దూ అనువాదాన్ని ఉర్దూ కవిలా ప్రపంచానికి పరిచయంచేస్తూ ప్రత్యాక ఉర్దూ విమర్శకుడు, కవి, పూర్వం బ్రిట్టిష్ ఉర్దూ విభాగానికి సంపాదకుడు, అయిన శ్రీ ఆల్ఫ్రెడ్ హేసన్ బాగిషిన పరిచయ వాక్యాలు)

శేషేంద్ర శర్మగారు ఈనాటి ఆధునిక పాపిత్య ప్రపంచంలో ఆగ్రా గణ్యుడైన కవిగా, సమర్థుడైన విమర్శకుడుగా, పండితుడుగా సుపరిచితులు. జ్ఞానపీఠ బహుమతి గ్రహీత శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు ఈ కవిని గురించి "ఈ కవియోక్తు రచన పరమోత్తమజాతికి చెందియున్నది .. ఇట్టి రచన చేయగలవారివారు పట్టమని పదిమందియైనవలేదు..." అన్నాడు. తెలుగు కవిలాలోకంలో సవయగం నిర్మించినవారు, తన కీర్తి భారతదేశం వాటి ప్రపంచ పాపిత్యలోకాల్లో వ్యాపించినవారు మనో కవి శ్రీశ్రీ, శర్మగారి కవికవి ప్రాంచి ఘర్షణ అని కవిలా ప్రపంచంలో మరెక్కలా కనిపించని అశ్రుకరమైన కల్పదివాల ఆయన కవికలో కనిపిస్తాయని, ప్రశంసించారు. సంస్కృతాంధ్రాల్లో సుప్రసిద్ధకవులు శ్రీ వట్టనర్ది నారాయణాచార్యులు వీరి కవితలో "ఎక్కడ బద్ధివా మనోహర రీరగంబీర శ్రీ కవివిస్తుంది రీతిని ఇంతగా సాధించినవారు అరుదు..." అని పేర్కొన్నారు.

శేషేంద్రశర్మ పీఠావి, జ్ఞానశీరి, విద్వాంసుడు అయిన రచయిత ఉదితా శిష్యుశాస్త్రంలోనూ, ప్రపంచ పాపిత్యాల్లోనూ, అనితకళల్లోనూ రోలు పోతులు నెలసిన శుశ్రూషకుడు, పరిశ్రమకు అనేక సంవత్సరాలనుంచి కవిభలో పాపిత్యలో నివీరవలో భాగా వృషిణీన కలం ఆయవది, గద్య, పద్య రచన తెన్ను ప్రకటించారు. కొన్ని అందమైన అనువాదాలనుకూడా చేశారు. కాకిభాస్కర మేనుడువాన్ని ఇంగ్లీషులోకి, వర్ణయనకవి పిర్మోసీ రచించిన సోరామరుస్తుమిల గానను, ప్రాంచి మహాకవి భారత్వ జోదెల్లెర్ కవికను, తెలుగులోకి తర్జుమా చేశారు ఇంగ్లీషు కవికలో శిశుప్రాయినందుకున్న "విత్తాక కవయిత్రీ" వీరి పరిమళ రాజకుమారి ఇందిరావనరాజ్ గిర్, శర్మగారు కవించిన "మిత మేష" కవికా సొందర్యానికి ఇంగ్లీషు చుస్తలు గుర్తించారు.

శేషేంద్రశర్మ గారికి అనేక భాషలు తెలుసు. ఇంగ్లీషులో వారికున్న పైదున్న అస్సరవన్ను అ భాషలో వాణిజేస్తున్న రచనలు, విద్యార్థిస్త్రాల్లా, (శేషశోక్తులో కొన్ని ఇంగ్లీషు తర్జుమాలు వారి చేశారు.) గత కొద్ది సంవత్సర

రాష్ట్ర ఉర్దూ భాషతో కూడా చారిక నన్ని హిత సంబంధ బాంధవ్యాలు ఏర్పడ్డాయి ఈనాడు వారు నులువుగా ఉర్దూ కవిలా మారుర్యం అనువాదించగలరు ఉర్దూ సాహిత్యం చాచి వురోగతి తెలిపివారవారు కానీ ఉర్దూలోరానికి పేరి కవితతో ఎక్కువ పరిచయంలేదు

ఉర్దూ, తెలుగు సంబంధాలకథ చాలా పొతకక కానీ ఈ రెండు అందమైన భాషలమధ్య ఎంత సామ్య హిత్యంఉన్నా కవిలా సాహిత్యాల్లో పరస్పర సామ్య హిత్యం తక్కువగా ఉండడం అకృత్యకరం ఈనాడు ఈ సూతన భారతీయ సాహిత్య సాంస్కృతిక నమ్మికనా వ్రాయాణం ప్రారంభం కావడం కుభోదర్య మని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చును పూర్వం అరిగిన పొరపాట ఇప్పుడైతా దిద్దుకోవడమిది ఉన్నందుకు సంతోషం. ఈనాడు అమ్మి భారతీయభాషల్లోని విజ్ఞానులు ఉజ్జానువులు వివిధ భాషల సంస్కృతుల ఆధార సాంప్రదాయాలు పరస్పర విదితంకాలవోయినవల్లయితే ఈ విశాల భారతీయ దరిత్ర సంస్కృతులు ఎప్పుటికీ సంకలితంగా తృప్తావీడితంగా ఉండి పోతాయనీ, అందులేక చారిత్రక సాంస్కృతిక అన్వేషకత మన ఆధునిక కర్తవ్యం అని అర్థంచేసుకొన్నాడు. అందులేకనే ఈనాడు చారికతోనం అనేక తర్యలు తీసుకొంటున్నాడు.

ఈ బక్యతను సాదించడానికి తేనీ దర్జా మర్యాదల గొలుసులో నీలంకేసంత్ (కేషతోత్పన్న ఉర్దూ వాడులేయం) అనే కేషేంద్రకర్త కవిలా సంపుటి ఒక ప్రభావమైననంకె. ఈ సంపుటిలో వారి 30 వద్యాలు ఇంగ్లీషు ఉర్దూ, హిందీ అనువాదాల నమీతంగా నమర్చింపబడుతున్నాయి. వారి భార్య ఇందిరా ధనరాజ్ గిర్ గారు ఇంగ్లీషు అనువాదాన్ని, ఉర్దూ కవిలా గాకానీద్దికి ఉర్దూ అనువాదాన్ని నమర్చవంతంగా నిర్వహించారు అనువాదమే కష్టమని, అందులోను కవితకు అనువాదం మరింతకష్టం, మరి అందులో తన ముందున్న తెలుగు ఇంగ్లీషు అంతస్తులు రెండిటి ఏమాత్రము తీసిపోకుండా అనువదించడం ఇంకా కష్టం, ఈ ప్రక్రియకు అద్భుత బాషానైపుణ్యము, విశేషభావనా కౌశల్యము, అవసరం చాలా నీద్దికి ఈ సుతుమార కెల్వాన్ని అతి నాణాతుగా నిర్వహించాడని చెప్పడానికి ఏ సందేహమూలేదు.

నిలంతి వంత తదివితే వెంటనే వచ్చేవానం, ఇది సొందర్యం, అభ్యుదయం, నవ్యాలు మిళితమైన కవిత్వ అని నీవిక్క ఉత్తమ విలువలు శ్రీ కర్మగారి కవితా గగనరేఖకు విశాలతను సంతరించాయి వారి కవిత్వ భూమ్యురాలల మధ్యఉన్న రోదసిసంతా ఎంతగా తనలో అకలింతునందంటే ప్రపంచ కవితా మధుసీంధువు నంలా తనలో నింపుకున్న ఒక పాత్రికలూ ఉంటుంది వారి ఊహలో సొందర్యం, వారి మాటలో ఇంద్రజాలం మనమదిలో అందమూ అనందమూ నింది అనుక్షణమూ తననైపు అకర్షించు కుంటుంది వారి కవిత్వ నిలంతి వంటి చదువుతుంటే నీవెవంలీ కోణకోణాంకు, అభావభాల్లో దూర దూరాంకు వాంతులు పెడబల్లినట్లు అనిపిస్తుంది.

శీషింద్రకర్మ, స్వజాతీయంలో ప్రహేళమైన మార్గాలు ముట్టంగా తెలి నినవాడని తన కవిత్వలో కనిపిస్తాడు, మరొకనైపు వర్తమానకాల తేలాం దలాన్ని విడిచిపెట్టడు కర్మగారి కవిత్వ ఒక అందాంబేద, ఒక అద్భుతంబేద; క్షణక్షణమూ పరిణామం పొందే వర్తమానరేఖలు రేపటి స్వప్నాలుగా చూపు లెత్తుతూ ప్రకటించాయి ప్రసరిస్తాయి. గతకాల సొందర్య విలాసాలు కూడా గోదరిస్తాయి అందులో, తన మేధారశ్మిభారలు ఆయన కవిత్వకి రంగురూపు లిస్తాయి. ఆయన నేంతువు మూఢ విశ్వాసాలమీద తేనీ తిరుగుతూంటే ఉద యంటే విప్లవ జ్వాలలు కవిత్వలో ఉద్బోగ్రతను ఉదగ్రతను పెంచుతాయి. నీవి తంతో తగాదాలేదు, వాని ఆయన నీవిలాన్ని యథాతథంగా స్వీకరించడానికి కూడా సిద్ధంగాలేడు. ప్రతి పరిణత కవితాగే ఆయన నీవిలాన్ని బ్యాప్తానం చేస్తాడు; ఒక సూతన నీవన ప్రపంచానికి పితృస్థానం వహిస్తాడు.

ఆయనలో ద్యోతకమయ్యే అగాధ సూతన పరిలా స్పృహ ఆయన నకళ్ళ ఉద్బోధలో చూచింటే ప్రథమ ఆయన కంఠానికి ఒక గాంధీర్యాన్ని ఆయన మాటకు ఒక లోతును ఇచ్చాయి ఆయన అన్వేషణకు ఆయన స్వతీ కరణకు అనదుల్లేవు. ఆయన కవిత్వకు ఆయన అంతరాల్ని మూలం, గారిన్ అన్నట్లు "అది అంతరాత్మకు ఇయలు అంతర ప్రపంచం": ఆయన గుండెమీద ఉన్న గులాబీ రక్తిను స్పృష్టలోని రంగులన్నీ రీతం చేసుకుంది ఆయన కవిత్వ ప్రతి అంపులోను రహస్యంగా దాగి ఉన్న ఒక కోణను రిం

కేస్తుంది...వచ్చి విందుతులోనా గర్జించే ఒక కమలాన్ని గురిస్తుంది, నృప్తిని తన నృప్తిలో ఒక భాగం చేసుకుని నుండర కవిలా కిలముత్తుం దిరిస్తుంది, కట్టలకు రంగులు వురిపి దిలాలు గిస్తుంది

"హే అంతే...రండి మహిక్ పాఠాహం..."

కర్మగారి కవిత్వంలోని అందమైన యాపులు మహావ్యవంతు భావనలుగా మారుతాయి, కవిత్వ అంకటా పెట్టిపెరుస్తాయి

"దయచే రోమిమే తుంకోదేఖా ...గులాబోకో చురాకర్ బాయాహో"

గతించే క్షణాల గులాబులు బాటి కోర్కెలు, కవి మనస్సులో, ఇలాకటి లేకటి కాంత గాలివానల్ని పిస్తాయి, తన అంకర్లక వితరణ చేసిన మేల్కొలుపుకాయి

"హంగామే కత్...ఖిరామా 'హై..."

ఈ తెలుగు లోకపు పొందర్యోపాసకుడు ప్రణయ పొందర్యం రంగులు పెడబట్టి, తీవ్ర వేదనగాయల్ని అలంకరించినా కాలంలో 'కారిపోతున్న క్షణాల్ని వట్టుకోతోయ విశ్వమనస్సులైనా, అయితే కంఠాన్ని కవిత్వంకంత పోడి 'పెట్టడు, అయిన స్వరం గాలిర్యాన్ని కోల్పోడు ఈ విశిష్ట లక్షణమే ఆయన కవిత్వలో ఒక ప్రత్యేకతను ఉత్పన్నం చేస్తుంది, ఒక అలరేపణాన్ని లేకస్తుంది.

కర్మగారి సూక్ష్మభావన ఎంతవేడిగా ఉంటుందో, భావనకుంకన అంత అకర్షణీయంగా ఉంటుంది, తన కవిలా క్షాంతిని హిమవిందువులలో అట్లిన సెల్లులు కన్పిస్తూగా ఉంటుంది.

ఆయన కంఠం 'వ్యయాంకలో ఆయనలో కలిసే 'మనం'మానా ప్రయాణమే, ఆయన కంఠం మనకంఠం, ఆయన హృదయస్వందన మనహృదయ స్వందన, ఆయన కామిగిరి కోర్కెలు, మన రామిగిరి కోర్కెలు, ఆయన విశ్వాస ఆకాంతి, మన విశ్వాస ఆకాంతి, ఆయనమా, మనమా మత్స్య యాత్రలు మారిపోయాయి, అదైత్యం అదిర్చిస్తుంది, అపమృతానిష్టా యాత్రాధారంగా ప్రాప్తమై 'కాఫీలో ప్రత్యేక కలిగిని తనలాన్ని చేసుకునేదే నిజమైన కవిత్వ

కర్మగాడు తనకవికలో అశయా ఆనర్థాలు న్యూప్రాలు కలిపి అల్లిన వలు
వలు వర్తమానం వింది అనంతం వరకు వ్యాపించిన కాంతిమీద అరవేస్తాడు
ఆ అద్యంతం బిక్కలలోనే చారి కవిక నిర్వాణం పొందుతుంది. ఈ కవి
జీవించిన అనుభవాలు అందరి అనుభవం యావం ధరించి ఆయన న్యూప్రలో
లోకం దూపిరి పీల్చడం మొదలవుతుంది

కర్మగాని కవికా విజ్ఞాన మానవ జీవితానికి వర్గగతి గీతం పొందుతుంది,
వర్తమానాన్ని విరియిస్తుంది, "మాతన తీరాడు" అనే వద్యంలో "అయే జానే
అహర్...హం నాయే అదంతో భూందడకే, యూదే ఇన్సానోలో నరీన్ వర
రదాదేగే" "మనిషి" అనే వద్యంలో "తేనే దీకతే తుఫాన్. ." అంటూ
ఆయన కంఠం నినదించడం వింటూ ఆయన అత్యద్భుతమైన వద్యం "తరాల
తరంగా"ల్లో ఒక మచ్చిక అవని నత్తం కవికగా రూపొంది కేకపెట్టుంది—
"నయీ వనర్ జిస్కెలియే హంనే సిర్ప అఁనూ అక్కి బావ . . సూరన్
కాదరియే వొంకా పీచరాయిగి.. "

కేషీందర్ కర్మ కవికమానవకవి విభజించే ఇవన తెరల్ని తెగించివేసి,
"ఏనీమలు తేరిందంటే ఇన్సానియట్ కా సూరన్ అహెన్కా బివానోమే...
మిఅల్లత్తై..." అంటుంది పిలంతే వంత్ దదివి ఉర్దూలోకం సూతన
కాంతిరేఖలు యాస్తుందనీ, సంజోషిస్తుందనీ నా విశ్వాసం

(శేషశోకర్పు హిందీ అనువాదానికి కొరంగానాథ్ కళాశాల
హిందీకాభ్యాసకుడు శ్రీ బాః తెలంగ్ ఉపోద్ఘాతము)

భావస్ఫూర్తి - అభివ్యక్తి

'శేష శోకర్పు' వాషివణం, వాదానువాదం, క్రింది - అనుకృతుల
సమ్మేళనం ఇందులోని కవితలు ప్రధానంగా తెలుగులో ప్రాయజ్యమి
వారిలో రసరమ్యంగా ప్రస్తుతించిన కవికంఠానికి ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, హిందీ
భాషలు దిస్తున్నాయి ముస్లిమాలు మాత్రమే 'శేష శోకర్పు' వ్యక్తిగత అను
భూతుల, అనుభవాల సమృద్ధితతో నిండిన కవితలు, కారదమైనవి దీనిలోని
భావస్ఫూర్తి వచిన కళారీతులతో సడయాడుతూ, ముగ్ధమోహనంగా,
అకర్షణీయంగా ఉంది దీని సౌందర్య విధానం, దీని రంగుల సంశ్లేషం
వామననైంటి కాక, భాస్వరమైందిమాటా. కవిశేషింద్రుని మనోవరిధులు
ఇక్కడ విస్తరించి వస్తున్నాయి, సమృద్ధిగా-గంభీర రహస్యమయమైన ఇగ్నీలో
మీసకలుచేస్తున్న వ్యక్తిత్వం, అహంకరుడి అయలుదడి. పరిస్థులు మధు
తుంది ఒకదాని కవి తత్వయత్యంతలో మునిగిపోతాడు, మరొకటి తగ్గు
మధుతున్న విశ్వాసాల కారణంగా వేరిపోతాడు. వారి గరిమామయమైన వారి
ప్రతిష్ఠ అడుగడుగునా వాగయాచమై ఉంటుంది కవి అకావాది వారి ప్రతి
అలోకనా-విందుమా ఒక్కొక్క కవితకు శీర్షిక అయిపోయింది. ఆ శీర్షిక తన
సూతన అర్థ గంభీర్యంతో కొత్త నందర్బాంసు జోడించుకుంటుంది
ఈ వ్యక్తిని చైతన్యం శేషింద్రుని కవిత్వంలోని సౌందర్య భరితమైన
సూతనపోకడ. కల్పాలలో తన అంతరిక సంగీతాన్ని కట్టి పడచీయడానికి
కవికంకం బ్యాకులతో తెంచుకుంది. అనేకవిధాలైన సృందనలు అనేక
దశలలో తన భావదళను కట్టిపడచీయడానికి అతురత తెంచుకొంది. కల్పాల
అర్థవత్వాన్ని ఇక్కడే గద్యనివర్తం త్రివిధమైంది. ఆ కల్పాలను మళ్ళీ తన
ధరాతలంపైకి తీసుకోవస్తుంది కవికి గల ఈ విశిష్ట శైలి ఒక సూతన
అభివ్యక్తివిధానం, గంభీర కళాదృష్టి యొక్క స్వలక్షణాలైనవి కార్కాశం.

యోగ సందర్భాంతో, మోతన ప్రవృత్తులతో, మోతన అకయాంతో
కవికి పరిపూర్ణంగా పరిభయించింది. అయిన అభివ్యక్తిఅనుమానా అతి గరిమా

కూతం వర్తమానంలోను, సర్వమానం తవిష్యత్తులోను రూపాయిత
మవుతున్నది. వ్యక్తిత్వతత్వం సాంఘిక చైతన్యాన్ని వలాయజేస్తూ ఇలా
అంటున్నది

"హమిషీ శ్యా సర్వమాయా రోతాహై
బాబా తస్మై ఓ థావ్ ఓ అంగ్
....."

పొరిస్ సగరంలో ఉమెలో విగ్రహాన్ని చూసి కవి ఆమెశ్మేతాలను తన
వేర్కొంటే ఏకీకృతం చేసుకొని, ఇలా అనుభూతి పొందుతాడు.

"హో ఆః భోః
సిల్గగవ్ కే టూపీహయ్ దో టూకే
....."

ఏ సత్యాంతో కవికి అనుభూతిపరమైన సంబద్ధత కలిగిందో, బాది
సంస్కారాలు కూడా తరతీకృతాలయ్యాయి, బాది అభివృద్ధికూడా తరళం,
తరళతరం అయింది

"చిటో,
మైవే ఇన్ పాకిజా ంమైసే
....."

కర్పూరగోరవర్ష కోరితులైన శేషేంద్రుని వ్యక్తిత్వమూ, అస్తిత్వమూ,
అనంత విలాసాలలో ఎగిరిపోయే రెండు వస్తులవంటివి. అవి ఆ 'క్షణం'లో
శేషేంద్రీకృతం అయి, దీనిలో కమలంవలె వికసించగోరుతాయి. తీరక మంచ
మూత్యంవలె తెదిరిపోతాయి, అశల మోరలి నవ్వుయంలో, ప్రజాశాంతం
కర్పూరంలా వెలిగి సుగంధాన్ని వ్యాపింపజేయ గోరుతాయి ఈ పంక్తులు
ఎంత అందంగా ఉన్నాయో, చూడండి

"ఇన్ లైవోఃకే కమల్ తుమ్సరే ఖలే
తో వీంద్ తఃసరా ఇన్ కర్ ఉర్ గయా
....."

వేదనా సంతారంతో కరుణావర్ణాభిమతిమయినాడు, 'వేదనామేఘాలు
పొంగడం, మనీమానం అయి, ఎలా, భగవద్వాణ్ణి వదా! సర్వంకూడా అగి
దోయింది; కవి భృదయపు వలుతులూ మలుతులవలె ఇంతే బిప్పగలిగాయి.

“మూర్ఖు ఉమ్మిద నశి
 ౩ యాహ్ పాతునర్వానాకే సాయే

అపసార భరితాలయన ఈ క్షణాలు ఎంత మూర్ఖికంగా ఉన్నాయో
 మర్మభరితాలేగాదు, మర్మాన్ని స్పృశించేలా ఉన్నాయి కాని ఏ ప్రపంచం?

“వత్త అగర్ వత్తకే చే
 తో అప్పి అఃలోకే ఘాంధీ తోలో

ఈ ప్రపంచంలో పాఠమయమైవది ఏమిటి :

“అ నే రహః మేః
 హమ్ పూలోకే లో కత్తియాః హైః

కర్పూరగోరమా, కరుణావరారమా, సంసారసారమా అయిన దానిలో
 వర్షాయంగా ఎంచుకుంటే, ఈ కామ పుట కుణగేంద్ర హార నమమైన
 కామపాశంలో బద్ధనిబద్ధ యుగనద్దమైన శిశులజ్వాలకు ప్రతిరాలు, దాయా
 భాసాలు, ప్రతికరకాన్ని స్పృశించి, అలోకవికీర్ణంచేసి నిండర్పాలు.

“తుష్టారీ కాపేః
 భేలోః పర్ రక్ష్ క ర్తిహయూ బాందినీకి మానింద్

శేషశోభన్న తిమిర-మినిరాః వెలుగువీధల సమ్మేళనం ఈ కావ్య
 నిండర్యం దానినే అభివ్యక్తికరిస్తున్నది. లోమ, అనులోమ, విలోమాంతై
 విశ్వనం కలిగిఉంటే, ఈ కావ్యనంకంవంలో లింగించేవి సత్కం, శివం, సుందరం.

కాలవందరావ్ తేలంగ్

[తెలుగు అనువాదం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ హిందీకాలలో రీతక
 దాన్ సింగ్ నిర్వహించిన.]

అందిరజ

ప్రేమతో

“ఒక్కరోజే కావచ్చు కానీ
అది చరిత్ర పెదపుల్ని చులించె
రెండు తిరణాల్ని ముడిచేసి
అక్షర జగత్తు
మెడలో వేసింది...
నాకు తెలుసు ఈరోజు ఉభయ ప్రపంచాల
కవితా పేజీల్లో
నువ్వున్నరాల మాట వేయించుకుంటుందని.”
 (“అరోజు” నుంచి)

పడవలు - తెరచాపలు

[రవల్లిక దినోత్సవ సందర్భంగా 2017-18 పాఠ్యసాలం 4వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా అభ్యసన చేసే అందరినీ ఆహ్వానించే ఉద్దేశ్యంతో ఈ పాఠ్యపుస్తకం తయారైంది. ఎన్నో పంక్తులు త్రిశ్రీక్ ముఖ్యంగా భావనాత్మకంగా ఉండేలా చేయబడింది]

ఆకాశంబింది తెలి మాయలు
 నెత్తురుపేరుల్లో వర్షాలు
 పూలరంగులు పింఛనులు
 ఓ కొన్నాయి.
 పక్షిల గొంతుల్లో పాటలు వున్నాయి
 పొదిబోయింది రాత్రి
 కోటికళ్ళలో అగ్ని
 అయిందొక బ్రహ్మాండ శతపిల్లి
 నిశ్చలంగా ఉన్న శతాబ్దాలు
 విగళాలు తెరుకొన విచ్చిన్నాయి
 విండుకంఠంలో వేవేవేత
 కాలుపు బొలిమేరల్ని తుడిపింది
 జీవనకుహరంలో వుండించే భవని
 బ్రహ్మలై భూనలయం తద్వరల్లించి

విడితెలు మట్టికోసం కాదు
 ఒక పుట్టుక కోసం
 పొత్తిళ్ళలో విడికిళ్ళు విచ్చే
 ఒక చేతన కోసం
 గారికోసం కాంతికోసం
 గగనంలో తెగిరే రెక్కలకోసం...
 ఓ భరిత్రీ: ఓ జననీ! విశ
 మ్రుద్ధిలించిన ఆ పాటను
 మళ్ళీ పటాల గొంతుల్లో పెట్టు
 ద్వేషం గూడు కట్టుకున్న గుండెల్లో
 తీవ్రప్రేమ వెలిగించు
 నీరు, గాలి, ఆకాశం, మనిషి
 విర్రవలాగా ఉంచు
 తన భవికవ్యాప్తి మహిళల
 నుదుటి తుంకుమతో
 యువకుల పేడి నెత్తుటితో
 కొనడానికి సిద్ధపడిందా నేం!
 ధూమ్ర మేఘ సంక్తుల్లో
 తేలుతూ పాటలకొంతులు వుక్కిరించే
 ముఖాల గుంపులు
 రత్నాల న్యూతులరెక్కలు
 పంకరించుకుని
 అనంత నీలిమ అండుకువ్వాలు

జనితను బంధించే దెవరు
 వముద్రాలకు యుంఝామరుత్తుకు
 సంకెళ్ళు వేసే దెవరు
 అరే! మూర్ఖుడా! చరిత్రలో
 గాలులూ అడవులూ కొండలూ
 విప్పే ఆ పురాతన బొంగులు గొంతుక
 వినిపించడంలేదా :

చూడు
 ఆకలు రక్తనిండువులు కలిపి
 అర్ధినదండ వేసుకుని
 వస్తున్నాడు
 కాళ్ళకు పగిలే ఖండాలను
 ఖండాంతరాలను గగనంలో
 తెగర దన్నేడు
 వముద్రాల్లో నముదగ్రతెరటాలు రేపాడు
 కొండలు దిండ్లుగా విశ్రమించాడు
 ఉషస్సు యృదువుగా వాడి
 ముఖంపై చెపరు నిండువుల్ని
 రక్తపు మరకల్ని తుడుస్తోంది
 విన్న గగనంలో గాయంగా ఉన్న
 మూర్ఖుడు, భవా
 మణులూ మాణిక్యాల్లా వెదజల్లుతున్నాడు
 విన్న నెత్తుటి ఋరదలో

వికారాలు కాండవం చేసినచోట
 ఇవాళ వచ్చటి గమిళ్ళలో
 నెమిళ్ళు వృతక్రించేస్తున్నాయి
 గంగ ఒడ్డున బ్రహ్మసూత్ర ఒడ్డున
 అడుతునే పిల్లలు
 కాలంలో వదవల తెరచావలెత్తారు,
 హిమాలయాల
 మందమ్మిత శృంగాలతో తమ ఒడిలో
 కాటక్తిచేస్తున్నాయి వాళ్ళవి
 క్రొత్తనూర్యుడు క్రొత్త ఉదయాన్ని
 సువర్ణ కిరణాలతో
 స్నానం చేయిస్తున్నాడు.

ఆ రెండు కళ్ళు

[కవి దీని మాతృకను ఇంగ్లీషులో వ్రాసి తే 18-6-1972 కి
ఇందిరకు కులేవీడలో అంకితం చేశాడు]

“జెన్నా క్కెక్కడున్నావు నీవు” అన్నాయి

నా పెదవులు మృదువులైన అక్షయ్యా మారిన
జన్మాంతర విరీక్ష చురువుతో తడిచి—

కాచి ఈ జన్మలో ఇదే మొదటిపాఠి

నిన్ను చూశాను...

విహుజన్మల సమూహాలకు పూర్వం

నాలో నీవు నీలో నేనూ ఉన్నాను కాటోయి...

ఆ కనులు- నా సువర్ణ ఇంద్రులాల గమలు—

వాటిలో తిరిగిస్తూ వుండిస్తూ దోతే

హిమాలయ ఇలాల రిద్దించిన ఒక వగవం

తారల తీరాల తెగిసోయే ఒక వకంగం

కోదీ కిరణాల అంతరంగం

ఆ లోతుల్లో చూడ నీవక్కణ—

ఏవో తెలియని రహస్యాల కొనలు మనలే

ఆ కన్నుల్లో దర్శించాను, ఎప్పుడో దివ్యమిందిన

నా పరిమళాల ప్రపంచాల్లో—

అదృశ్యమైపోయిన నా బ్రతుకుల కోవల్లో కావల్లో
 ఒక్కొక్కరంగా, దారిద్ర్యం ఇటు అటు
 నందరిమీనూ ఒక అవ్యక్త వహనానూ స్వర యిరి—
 పీఠప భరణ విన్యాసాలతో వచ్చి ఉపన్మ
 చుంబించే విశ్వల వనటాములలోకి
 చంద్రకిరణం నించి మెల్లగా తొలివచ్చిన
 ఒక అవ్వరనలాంటి హిందోళరాగ లహరి—
 చెంగాది లేమొందలవంటి వలువలు దాల్చిన రాజమహిళలు
 మన నర్త్యేంద్రియాల కోర్కెలు గూడు కట్టుకున్న.
 వారి ఆల్లిన ఇరుల కురులలో చెరలాడే
 కుసుమ కుందిల గుడిల నీలిమలు—
 వారి మృదుమరుపుల పెదవులపై
 ఆల్లదిల్లిగా అలమిన దిరునవ్వులు—
 కోటలలో తోటలలో మేడల నీచల
 వట్టుల్లో కూర్చుని
 చెలిక తైలు ఋతుగీతిక లాలపిస్తుంటే
 కురంగి కన్నులు విప్పి చూస్తుంటే
 రంగుల విహంగి పురివిప్పి పటిస్తుంటే
 ఓ. ఏమి స్మృతులు : ఎన్నో మృతుల వెనుక
 నిలిచి నిలిచే నుండరాకృతులు—
 ఆ విదూర నిందోక్తర భూములు—
 రాజపుటానా ఎడారి ఇసుకలలో
 మలుపులు తిరిగే ఆనంతమార్గాలు దుర్గాలు

అ గిరులు అనగరులు అ యురులు అతరువులు—

ఏ చిత్తరువులు మా నాన్న గ్రంథాలలో చూచానో

ఒంటరి బాబుణ్ణిగా మేడమెట్లమూల

ఏకాంతంగా కూర్చోని చూచానో

నా అవ్యక్త మనఃకుహరాంతరాలలో వెతికానో

ఎప్పుడో పోగొట్టుకున్న ఏదో పొందర్యం కోసం—

అది.. ఆ పొందర్యం.

ఇదిగో.. దొరికింది చివ్వురు ఈ కళ్లలో

దూరాన ఉదయించే ఆ ప్రాచీరేఖలో

వృట్టుక కోసం విరీక్షిస్తూ

దిరుసవ్వలు దిందే మోములతో రనిపించే

నా పుట్టని ప్రయోగపుం జననీ జనకులు

అయిన ఈ రెండు కళ్లలో...

నూతన తీరాలు

[దీన్ని ౧౯౩౮ మొదటి భాగమున ౧౯౩౯ మొదట ఇంగ్లీషులో వ్రాసాడు.
తీరికి ఇది ౧౯౩౯ తెలుగు అనువాదం.]

రోదవి మరింత గునీరంగా మారింది
వన్ను ఒంటరిగా చిక్కించుకుని
రహస్యంగా
ఒక గర్జించే మాట చెప్పింది—
నీవు నమ్ముతావా నచ్చిరి
ఈ రోజులంతా శ్రైస్తుల క్రామం రోజుంది.
విజంగా నమ్ముతావా :
కాలచక్రం తిరిగి తిరిగి
జీవితాన్ని క్రామంగా ముప్పి శ్రైస్తుగా
మరిచిన ఈ రోజు
ఒక నూతన యుగ మాయుడు ఉదయిస్తున్నాడు
మనకొక కామకగా వట్టుకువస్తున్నాడు
ఒక నూతన గీతను
విప్లవాన్ని వీరమరణాన్ని ఉద్ధోషించే
ఉచ్చైష్ఠ్యర గీతను :
ఇవాళ ఈ పాపానికొక నూతన యుగం
సంతోష భేదించి మహాత్తిగా మళ్ళిన

మచిసి

అమ్మకంకోసం ఆకాశలోకాల తెగిరిపోతున్నాడు :

అవని వీరులమీది పెద్దప ఆరుగురు చాలక

అనంత వీరుల్ని ఆక్రమిస్తున్నాడు...

నేటి క్రైస్తు దిన్నటి క్రైస్తును కలుస్తున్నాడు
ఎలా

ఒక మహాగరుడుడూ

పొడవి పొటల పూలకొమ్మను ముక్కున

దరించుకొని ఎగిరిపోయి

మమవ్య ఆహగహాప నీమల కాచరిశీరాలలో

కలుస్తాడు

క్రొనుకు తపమాతప గానిరహమంతో

నువర్ణాలసీకం చేస్తాయి,

నెచ్చిరి వరుగెత్తే ఈప్రవాహంతో కరివి

వరుగిడుదాం వద

రేవటి ప్రభాతాల జ్వాలల్ని

కలుసుకుందాం వద—

రోషద్వేషాల కూలుకవల హిషలు

వచ్చటి కాల కాద్యలాల్లోకి ప్రవహిస్తున్నాయి

అక్కడ నీలిక వర్ష వల్లవాల్లో

మోనులెత్తిన ముదుల వుప్పొలం మవిర్దరం—

ఇవవరంగు ప్రత్యాషాణ

తుపాకి మందుగంధాలు

కండల్లో విడుదించే కదన కంఠాశిరి

మేల్కొల్పుతున్నాయి

ఒక యుగపు వినాదాలా పిడ్డంతాలా—

ఆ యుగపు చెత్త అంతా—

చరిత్రతో కలసి వెళ్ళిపోయాయి,

అనుకోకుండా ఆవరించిన ఉవన్ముకోసం

మంగే నింగినించి చిప్పు-మిచ్చే పక్షికాల్లా

ప్రాచీరేణుమీద ప్రాకే వర్షక శ్రేణుల్నించి

పొరిపోయే దూప్రం ఎండ్లల్లా—

ఆ చెత్తపై కీర్తిమూడున్న మనం మాత్రం

యుగాంతాన మిగిలిపోయాం పంచితలంగా,

వెళ్ళిపోతూ రేపిన భూశిమెట్టుల్లో

దాచుకోవ దీగబడిపోయిన ప్రయాణీకుల్లా

వాలే నంద్యమి జాలిగాచూస్తూ

ఉదయంచని డ్యూన్సుల కోసం

ఉక్కంరతో ఆక్రమణ జాప్తూ—

ఓ మదిషీ! నీవు యుగశత్రువు, కేవలం

కాలగర్భపు ఆర్పుడువీ

అజ్ఞాన మధురమలో పీలే కిలోర కళవి

వికలోనే శోధిస్తావు—

మతాలు ఆధిమతాలు విశ్వపాలు

మొదలైన యిస్తులూ ముప్తాణులూ

విచ్చేస్తే

నీవు సరళమైన తరళమైన సరిక ప్రవాహాన్ని;

కోమల హస్తాలు నిర్మలకాళం

నిరపదికకలోకి ఆడిస్తూ

క్యామల త్పలపీమల్లో ప్రవహిస్తాను

హాసించే పువ్వుల కోవల

నదించే నెమిళ్ళ క్రేపిల

ఒక పేళం గీతాలా చుహా

నముద్ర హావతో ఐక్యంకోసం

ఆకాంక్షిస్తూ—

మనః కులాయంలో గ్రద్దల

చూపులు విదూర స్వప్న కలయాల్లో చిక్కుకువి

యెడనో జ్వలించే ఎగరలేని కిరణాల వంక చూస్తూ

కాకలీ కంఠంకో విలసిస్తున్నాయి —

అగ్నివ్యకాం గుండెల

ఘర్జనరధ్యమలు చేస్తున్నాయి

ఉద్రేక భావలావాప్రవాహాల్లో పడి మానవుడు

సూతన తీరాంకు కొట్టుకు బోతున్నాడు

ప్రారో సక్తిమాల మధ్య

పెలుగు చీకట్ల తీరాల మధ్య

ఇమీ అమీ కొట్టుకు బోతున్న

మందే సూర్యమండలంలా మానవుడు

తీరాన్నింది తీరానికి కొట్టుకు బోతున్నాడు

వన్నెల వరిజామీచికి పంగివకాలం

విశాఖాలను విజ్ఞాన పీఠాలను

విభ్రాంతులు చేబోంది—

అదిగో వివరించుతూ ఉంది మానవుడి
 తడవడే అడుగుల చప్పుడు,
 దేవాలయాల గోడలు వట్టుకుంటూ
 రక్తధారలు కార్చుకుంటూ వస్తున్నాడు,
 ఏ గోడల పీడల్లో కాళ్ళువిరిగిన దేవుడు
 కప్పిటి మడుగుల్లో పడున్నాడో
 ఆ గోడల మీద వాలుతూ
 తూలుతూ వస్తున్నాడు—
 తన నిస్సహాయతకు తనని తానే
 కనికరించు కుంటూ
 కాలపు ఇనవగుండు ఋణానమోస్తూ
 వస్తున్నాడు.
 కావీ : చూడు : ఆ మనిషే
 యుగాల సందిలో నిలిగి ఈ నాడు
 చరిత్ర పురాతన గుహల్లోంచి
 ప్రతిద్యవించే పొలికేకలా
 అకాళం మీదికి విరుచుకు పడుతున్నాడు
 అసత్యాన్ని శిలువకు పంపిస్తున్నాడు .

నీవు

[రీటర్న్ డి మెలో అనే అందమైన రోమన్ ప్రేమదేవత కొలన్ బ్రాహ్మి
కవి పోలెస్లో చూచి ఉత్తేజపడతాడట, తరువాత రోమలో అక్టోబరు
1970లో ఈ పద్యం వ్రాశాడు]

మూల్లారు.. తరుణీ :

ఒక్కపారి మూల్లారు

అద్భుత శిలామంది అవతరించి

నా నేత్రావలసీమలో క్రతరమవులా వెలసిన కలా :

గులాబీ మొగ్గలాంటి ఆ పెదవులు విప్పు—

నా అవరసక్త శ్వాంతర తెరలూ గమిలో

కాలజుహుర కయ్యా మమప్తి గమిలో

ఎన్నాళ్ళు నిడుచిందానో — వీసవ డి మెలో—

మెలో — ఆలో — క శౌంధర్యలాశీ :

వృతగా రాలిపోయేవి నా తోటలో రోజూ వూచే రోజూ.

ఇన్నాళ్ళు నీవు కనువించావుగాని

నీ చిగురుపొదాల మీద ఉంచుదామంటే—

రోమలో ఏకాంత జ్ఞాన కొలా బ్యారమంధలో

కనువించావు... . .

ఏ తొడ కొలాబ్యారమో ఏ తల్లి

నన్ను రేలా చూచుకొంటామో—

పీడలుగా తాదలుగా కనుమీసే కొండ కోవల వెనుక
 చెల్లకొమ్మల వెనుక వంశాభిలాష దీరితిగా కనుమీసావు
 కాలపు గులాబీలు దోచుకొని, వెనుక
 తెంపుల భూమి వెనుక విడిచి, సారబోతున్నట్లు
 కనుమీసావు

ఆ రోమన్ ఆ వ్రమయం మైకేలేటిలో
 త్రుతుకు వెన్నెల వచ్చెలలో ముంచిన
 తీర్థిరిక తులికలా ఉండెను—

ఏ కన్నులు మిన్నులు విరిగిన వీరి కళలాలు,
 రెండు విహంగాయూ, రెక్కలు వచ్చిన
 రెండు ఇంద్ర వీల ముందుగా అనుక
 మిల్లలోకి ఏగిరిపోయి ఉంటాయి—

భూగోళపు సరసటి అందులు కురిపిన వెన్నెల ముందు
 వీలో చరిత్రున్నా... దోర్పులమార్తల చాల్చిన
 కళాభూల స్కంధాలపై లేస్తూ ముతూ ఉన్న
 పగలం పాత్రాశ్శాల యశశ్శోధ
 వీలో చాస్తూ ఉన్నా, చరిత్ర వేటిలు
 నా గుండెల్లో రెవరెవలాలుతుందా—

విన్ను చూడను నన్ను మరలాను
 ఒక తియ్యటి కల రాయంకలా

నా ముదల నిదురలోకి వచ్చింది ఒకప్పుడగా,
 తేలియాయూ వచ్చింది తెలిమిచ్చు తువ్వలా—
 నంతోషపురిక వెలుగులా

నే నాకాళపు వీరిలాచూపుల్లోకి ఏగిరిపోయావు

సా మనస్సుకు రెక్కలు వచ్చాయి—

ఏదన్నా చెప్పు. దీ మెలో ఏదన్నా చెప్పు

ఈ పూల విట్టూర్పులు ముసురుకున్న

వివాహ గడవిలోకమందే ఏదన్నా చెప్పు—

ఎన్ని రాత్రుల వెన్నెల హాసాల్లో జలకా లాడేవో

ఎన్ని గులాబీ సుధ్యల ఎరిమెలూ ఆమభసించావో

ఎన్ని ప్రత్యూష వమిర తరుణాకులూ నీ కోమల

కాహాపులు దుండమ్మా పరవసించాయో

చెప్పు. పొందరక్కలాకీ.

నీ ఆకలిక మూర్తి పెదగెల మరుపులపై

వా మానవ గళం నువ్వుల నెయవా. వీనప దీ మెలో

ఈ విక మనస్సు విడిచిపోక యింక చెప్పు

కాలం తవ గృహానికి తమిరున్న ఏ తిప్పి నీ కమ్ముల్లో

ఇన్ని ప్రేమనగలూ పొదిగాడో

ఆ కమ్ములతో పగలూ పొగరూ

వహూలు పోషూజ్యూలు వాగకరరలు

పెరుగుతూ విరుగుతూ ఉంకే చూస్తూన్నావా

ఉదయాస్తమయాల రెక్కల్లో ఎరిచిపోతున్న

కాల విహంగాన్న చిరునవ్వుతో చూస్తూన్నావా—

ఏమి పయమిందివ బాటసారుల ఆకంఠల పితుల్లో ఉదమ్ములా

ప్రవృత్తి మల్లికలా వికసించావో

ఎందరి జీవితాలను ప్రేమ జరి పోగుల

అల్లికలతో తులంకరించావో

ఎందరి కమ్ముల్లో రంగు రంగుల కలలు వులుగులకు

కోర్కెల వట్టుదారాలతో పేళల అళల గూళ్లు విరిగిందావో
అదంతా చెప్పు

క్షణాల ఒంటెల విదారులు జీవిత ఎడారుల
అందులు చేరక ముందే మాటాడు, మందరీ
నా తలపుల పవళాద్యల పీనుల్లో
వలువలు తొలగించి శరీర మౌక్తిక ధవళకాంతులు
వెదజల్లుచూ నా వైపుకు వడుస్తున్నావా, మందరీ
ఇటు రా—

పీపు శిలపు కాదు కలపు కాదు నా వలపుల వలలో దిక్కిన
శబలవర్ణ సుందరిక శసరివి, ఒక అనిర్వచనీయ క్షణంలో
నా కోటి వాడుల దారుల్లో
విరిసిన సౌందర్య రసానుభూతిని—

క్రూరమైన దైనిక జీవితం ఋక్కులు చెక్కులు చేసిన వన్ను
కలిపి జీవం బోగావు

నిన్ను దర్శిస్తూ సర్వేంద్రియాలతో
స్పర్శిస్తూ ఎరవశించే పేళ
నా ఒడినిండా మధుర స్వప్నాలతో వింపావు.
నిన్ను గూర్చిన భావాలు హంసల జాలులా
పూలపడవల్లా

నా సర్వాంగ శోణిత
షరపీఠాల్లో నంచరిస్తున్నాయి.
ప్రేమోత మకరందమైతే నే నొక పుష్పాన్ని
నీ కోమల పాదాలతాగ్రాలు వూదిన పుష్పాన్ని—
నీ కాగిలి ఒక వెన్నెల లోగిలి

ఒహో, ఏమీ జరిగింది వీ కొగిల్లో చాకు:
 తొలి ఋషులు అగ్నికీంద్రలో మంత్ర గ్రామాలు దర్శించినట్లు
 వీ కొగిల్లో ప్రేమతోతిని చూచాను.
 నేను వీ భౌతిక మూర్తికోసం రాలేదు;
 వద్దా నొక కిరణం కోసం ఒక కవితా చరణంకోసం
 కిరణాల్లో స్నానం చేశాను
 మృదు మధుర స్మరణల్లో గానం చేశాను
 నన్ను నేను చేరుకున్నాను.

చీకటి దయ్యాలు

ఎవడు రానిస్తారు ఈ రాత్రివి;
ఆపిందూరసుందరి నెందుకు పోనిస్తారు...
రాత్రి అడుగులచప్పుడు వినిపిస్తే
దాని
గుండె గుబుగుబలాడుతుంది
సాయంత్రపు రక్తం రాగి
వికటాష్టహాసంచేసే ఆకాశపు నోటిలో
చీకర దంష్ట్రావంతులు
నితకోణిత నక్షత్రాలు
ఉఫ్ ! దిశవించి దిశవరకు ఈశ్వరీ నేత్రాల్లో
ఎంతటి గాఢ తమన్ను !
ఇది ఒక పీడరలలగూడు
విహ్వల మనః శకలాల్లో పుట్టిన
కుటిలాకృతులు లాండవించే వీడు—
చీకటి దున్నటిలో ముఖం దాచుకుని
భ్రాంతుల ఉడుపులు తీసి
కడుపులోకి కనుక్కున
ప్రశ్నతో పొడుచుకుంటాను
రక్తధార లెగణిమ్ముతాయి

రేవటిలిక చేలాంపలాన్ని మలితం చేస్తాయి
 లేనికళ్ళు వెడదలు చేసి
 నిరుదలైన కంకాలేవో
 శిథిలస్మృతి పొదాల్లో
 ఇటూఅటూ పంపరిస్తున్నాయి
 ప్రసన్నకాలాన్ని కలిశిస్తున్నాయి
 మదిని విశ్లేషించేసే గొంతులతో
 గాలిని కళ్ళలా చేస్తున్నాయి—
 ఆపందం
 దృష్టప్రస్థ అయిన మనీషి పాశ్చాత్యున
 అది ఈయంగన వికృతవత్సర
 కలిస శిలాశిఖరాలమీద నిలవలేక
 దూకతోతోంది
 తయంకర ననుద్రం వికటాష్టినానంచేస్తుంటే
 తిరస్కారంతో తరగల మరుగులు
 వరుగులేతుంటే—
 అస్సాదించిన అనుభవమంతా
 ఎమకల బ్రోవులై పోతుంది
 నాప్రవాన్ని అల్లేసిందిన రక్తహంసాల్ని
 కాలవుతోడలు పూర్తిగా నాకివేసింది—
 మనపొకకోడై చిక్కిన పక్షరేఖమీద
 కూర్చుని
 అపసరంలేచి దింకల సంకతుల్ని
 పొదుగుతూ ఉంది.

నా కుటుంబపీడని చూడటానికి
 నాకే అసహ్యంగా ఉంది
 ఓ భగవంతుడా :
 ఈ పీడని పెరకవోయ్ ఒక గొడ్డలిపై...
 జీవం ఏజీవంతో స్పందిస్తుందో
 ఆ జీవకిరణ స్వరూపిణీ :
 కాంతి :
 నీవునన్ను మోసంచేస్తున్నావు
 నా కాంతుల్ని ప్రాంతులుచేస్తున్నావ్...
 ఎందుకురావు ?
 ఈ తిరోగమించే ఆశయ
 ఈ జ్వలించేకోరికలు మిళితమైన
 ఈ దయనీయ నాటికపై
 యపనిక ఎందుకు జారవు ?

ఏవో చినుకులు

నిన్నూ హించి రెండుముక్కలు చెవితే
 ఆవేరెండు రెక్కలయి ఓహ
 విహాయసంలో తెగిరిపోతుంది
 అదే ఒకగీతం అవుతుంది
 అదే ప్రేమ కపోతం అవుతుంది—
 కలల కామరదేకుల్లో విదురించే
 మధువు వధువై నిలుస్తుండా
 పూలవాడల్లో పుప్పొడి నాటల్లో
 దొరికిన ఒక కలల మనః కకలిర
 ఈ జీవన మేఘాల్లో ఇంద్రధనుస్సుకుండా ?
 ఆ మత్తెక్కిన అవ్యక్తక్షణాల తెరల్లోనించి
 వానైపు గంతులేస్తున్న ఆకశ్శివరివి
 కొండవాగుల పలవటి తెరటాల్లో
 చలించే చేపల్లాంటి కౌశ్యవరివి ?
 యుగయుగాలు నీకోసం వెతికాను
 ప్రత్యూష | వదోషాల రంగులపొలిమేరల్లో
 ఆశయా ఆకర్షణలూ లేని ఎడారుల్లో
 వెన్నెల పొకలాడే వద్దిక బయళ్ళలో;
 ముప్పల మందలు ఆకాశపు బయళ్ళలో

వరుగులెత్తుతున్నప్పుడు
 చినుకుల పిల్లలగుంపులు, పందిటి
 ముందట చిందులాడుతున్నప్పుడు
 శీతలవాయువు కిటికీలో
 తలుపు వేస్తున్నప్పుడు
 మది దిగులుతో త్రుంగిపోతుంది
 వానపీటి పొయల్లో
 రాత్రి వెలుగుపీడల్లో
 ఒంటరిగా పోయే
 కాగితపు వడపలో
 కలపి వెళ్ళిపోతుంది—
 విధి నాయెదపై వివరిన ఎర్రగులాబీ :
 వెన్నెల పోగులతో చీరలజేను
 కారలతో దండగ్రుద్దాను
 కవిరల వయస్సులతో హృదయపాత్ర నింపేను
 నీ మృదువద విన్యాసాలకు తలవులు
 పూలదావగా పరిచాను
 మెల్లగా రా : చల్లగా రా :
 ఓ ఎర్రగులాబీ :
 కొమ్ముల్లో నిదురించే కుసుమసమూహాల
 పరిమళ విశ్వాసాల్లో పరవశిస్తోంది విశ్పల్లం ;
 యెద దీపావళి చిచ్చుబుడ్డిలా
 వెలుగుల పూలు విరజిమ్ముతోంది
 వెన్నెల యమినే పోయనంతలోక ;

కలలు కప్పిటిలో జలకాలాడుతున్నాయి—
 ఈ మిగిలిన క్షణాలుకూడా రాలిపోకమాందే
 రా: వీతెలి తామరపూవు తనువును నా
 ఉబ్బివైన విశ్వాసాల ఊయ్యెలలో
 తీపుతాను.

నా గుండెకార్చిన రక్తపూరంలో
 తడిసింది సంధ్యావ్రతీచి చీర—
 ఆసురాగంలో విశాపూరం కలిసి
 జీవనవషకంలో నింపుకుని
 ముఖదుఃఖాల ముఖమల్ దుస్తులతో
 బాధామయగారల జరీతలపాగచార్చి
 కాలపుగుమ్మంలో కుసుకుతూ
 కూర్చున్నాను.

నా చూపులు నీ మోముపై ఎడినప్పుడే
 నిదుర నా కన్నులు విడిచింది;
 ఆంతః స్పాయువులు కోమల తంత్రులై
 మధుర రాగాలొడుగుతున్నాయి
 యెదమృదంగ ధ్వనులు పలుకుతూ ఉంది;
 వీరులై త్రాడులై రక్తం వ్యసం చేస్తోంది.
 రః శిథిలాలయంలో శాల అగరు ధూపం వేళాను
 తరుముకునివచ్చే ధరమనిమీషాంధ కారంలో
 రెండుచేతుల్లో ప్రాణజ్యోతిని వట్టుకొని
 నీ కోసమే
 ఎదురు చూస్తున్నాను.

ఈ రాత్రి

ఈనాటి చంద్రుణ్ణి మరచిపోలేను
 ఏ నాటి అర్థాలో త్రవ్వి తెస్తున్నాడు
 ఈ కారలు తోరణాలై నా అనుభూతి పండుగలో
 పాల్గొంటున్నాయి.

ఈ గాలి ఏ పూల సందేశాలు మోసికొని వచ్చిందో
 ఎప్పుడో ఎక్కడో నేను పారేసుకొన్న
 మదుమాసాన్ని గుర్తుకు తెస్తూ ఉంది
 ఈ కాపు లే యెదల వ్యధలు పెనవేసుకుని
 వచ్చాయో

ఒకప్పుడు నా అగాధాల్లోకి తారిపోయిన
 దేదో లోపల గ్రుచ్చుకుంటూ ఉంది.

జడివెన్నెల వాస జల్లుల్లో తడిసి వచ్చిన
 కోర్కెల రెక్కలచప్పుళ్లు

నిశ్శబ్దపు పోలీసు గూళ్లు కట్టుకుంటున్న
 నా గుండెల మందువాలో వివరించుతున్నాయి—

కనుగొనల్లో తొంగి చూచిందొక ఆశ్రువు.

ఒక విధుర విషాద దూతిక. గత జీవిత

ఇంద్రణిపకాంతలు విరజిమ్ముతూ

చెక్కిలిమీదికి అపశరిప్తోంది బోతుగా

అది బోలే బోయింది, ఇన్ని
 గుర్తులు విడిచిపోవాలా!
 ఒక వేయి వరిమణి ౧, వెయి గుమ్మనలు
 లక్ష రంగులు, ఎంత ఇంద్రజాలం
 వెనకి మిగిల్చిపోయింది!
 అది బోయింది కాపీ, కన్నుల్లో చిల్చిపోయింది.
 అతి నాజాతుగా ఏదో గీతికి నన్ను చేరుతూ ఉంది,
 నలు శిఖరవ్యంభమూ పేయి కోమల హస్తాలతో
 స్పృహ మూ లాలిస్తూ ఉంది.
 మనస్సు వెళ్లిపోయిందెక్కడికో మమతల
 నందికల్లో మల్లెవూలేరు కునేందుకు
 కాలదూరాని తీరాలు విడిచి స్పృహ
 అనుభూతిలో జలకాలానుభూ ఉంది—
 మింటి నడుమఉన్న మూర్ఖుడికంటె
 కొండలమాటుకు వెరుతూ మిగిలిన
 మూర్ఖుడి ముక్కలో అందనెక్కువ
 ఆ ముక్కలోకంటె మూర్ఖుడే పోగా
 మిగిలిన సంధ్యారాగ రేఖల్లో
 పోయగం హెచ్చు
 వివరిడే గీతికంటె గీతి విడిచిపోయిన
 తలవుల మెలవుల్లో లోలక హెచ్చు
 జాడకంటె జాడ మిగిల్చిన గాధకు నడునెక్కువ
 గాయంకంటె మచ్చకు గొంతెక్కువ
 అనుభూతి కంటె వ్యూతి బలీయం

పిలిపిదలు మెదలే తన వికార నేత్రాలు విప్ప
 ఈ రాత్రి నాతో గుసగుసలాడుతూ ఉంది
 ఈ రాత్రి ఒక నుందర దృశ్యం మాత్రమే కాదు
 ముఖము దుఃఖము అందము ఆనందము
 ఆళ విషాదము వేరుక వేదన స్మృతి విస్మృతి
 అన్నీ కలిపి తమ జీవరక్తం పిండి
 వండిందిన ఒక అవ్యక్త మధుర శ్మణం
 జాళలే నీ రాత్రి భావ మధురిమకు
 రొంగిబోతున్నా నాత్మ పరిగమకు
 ఇది పన్నీటిలో కడిగిన శ్మణం
 ఇది గీతికలో తడిసిన రాత్రి...

ఒక్కక్షణం

కాలం దిరువవ్వు నవ్వింది
 ముళ్ళ పొదల్లో ఒక పువ్వువూదించింది
 మన మీయంగం కన్న కలలు
 ఈ క్షణం మన మీ తృప్తి
 యుగావతీచ్చే సరిలం:
 ఏ క్షణంలో నేను జీవితానికి ఋణవర్జానో
 ఆక్షణం పిచ్చు నాకిద్దించి,
 నేను నీకిద్దించి—
 అది గాలి తెగిరిపోయే ఎందుటాకు కాదు
 గగనంలో ఎగిరే ఏ చందల చేలాంచల రేఖక
 నన్ను ఎదుగెత్తి పిరిచే ఒకప్రేమ విహంగి
 రంగుల రెక్కః
 దానికోసం నేను బ్రతుకు కావల్లో
 పువ్వుల కోసల్లో, దాని నీడనావలా
 ప్రాకే తెలికామర కొలకుల తెలకుల్లో
 వరుగు లెత్తుకాను—
 చూడు నా కళ్ళలోకి
 ఆరక్షనదుల కావల, ఆ పిందూర
 నంద్యుల కావల, ఏముందో చూడు—

అదిగో ఆక్షణాన్ని యుతువుల గాయాలనింది
 తారే రత్నధారలతో తదిపి తెచ్చాను;
 ఆ విరిసిప శిష్యుల సంధ్యామంతాల
 కింజల్కాలనింది తెంపుకుని వచ్చాను,
 ఆ జీవన దానాన్ని - ఒక్కరాత్రి
 ఒక్క పగలు...

మొదలైనా అలా రాగద్వేషాలకు
 అవలనింది మది మ్రొద్దించే
 ఉద్బిలిత శాస్త్రాల పవళూముల
 మీద నిల్చి మనవైపు వచ్చే ఆ
 క్షణాన్ని తెచ్చాను—

ఆ ఒక్కక్షణం లేకపోతే, నేను
 ఇలా బ్రతుకుతుంటే వాణ్ని కాను.
 ఈ కాలంలో వృద్ధుడు మన అదృష్టంకొడు,
 మనం వృద్ధుకొనటం కంటే
 ఇద్దుకొనటం బాగుగ లక్షణం —
 అంతర కల్లోల సముద్రపాషలో
 కలసిపోతున్నాయి వేదనతో కుమిలే
 గగనపు గుసగుసలు.

ఏమిటి: ఈ వేజీలు రెవరెవ లాడుతున్నాయి
 జీవన యుద్ధయాప్రభంజనంలో
 చేతిలో దిక్కిన నిహంగి రెక్కల్లా—
 ఆ వేజీల్లో ఏముంది: విరిగి పోయిన
 మానవతా శిథిలాలు, శిథిలాల్లో విసృతి

పొరావకాల దైన్య స్వరపరిభాసలు—

మనస్సు, భయంకర భావ పరంపరలు

వెంటాడుతుంటే

ప్రాణాలకోసం పరుగిడుకోండి

అడవుల్లో రేచుట వెంటాడే హరితీలా..... ..

ఈ కాలంలో నీకిచ్చేకానుక

మన జీవన మూలిక—ఇదిగో రుచిక్క ఊణం

నీ కన్నుల కలువల గొంతుల్లో

వెయ్యి చంద్రవంకలు చూచాను

కలలకు నాకన్నులు తిన్నెలు చేశాను. —

ఒక స్వప్నం అయిన జీవితంలో

నిజంకోసం వెకకబోతు

స్వప్నాన్ని మధురస్వప్నం చేసుకో,

అక్షణం వచ్చి పీలిచినప్పుడు

చిరునవ్వుతో వెళ్ళు... ..

దుఃఖాలకు అలవాటుపడ్డ నీమది

జైలుకు అలవాటుయిన జైదీ—

కుపాసుతో గాలిలో చీకటితో

చెరలాడు తానెందుకు,

మేఘాలతో ఎందుకు నీకాశేలా

అదిగో, వ్రత్యూనపు ధవళిమ

నాదోపిట కుంకుమ చింపను పట్టోంది;

ఓ, జీవన తృప్తి తిరిగి రా.

ప్రేమరసంతో నీ గొంతుక తడుపుతాను

ఈక్షణాన్ని నిమిష నిమిషమూ
 చప్పరిస్తూ బొదాంపడ—
 ఈజీవన హాలాహాలలో
 రెండు అమృత నిందువులు కలుపుదాంపడి;
 ఈరాత్రి చీకటి చీరని చింపి
 పసిడి కిరణాల తరుణాలలో తడుపుదాం
 మరొక రెన్నాళ్ళు బ్రతుకుదాం—
 ఈజీవితం ఇలా ఉంటుందనుకున్నా
 ఈక్షణం రానప్పుడు—
 నీవు వస్తావను కున్నా
 ఈ కార్వరి తవ తమోయవనిక వాల్చి
 రాగోదయ మయూఖాల్ని
 కానిస్తుందను కున్నా
 నీడలు పారాడే నా కన్నుల్లో
 ఈ నిశ్చలైపు పడియల్లో
 నీయాపురేఖలు పడకాయనుకున్నావా
 నీరాక పవ్వడికూడాలేని ఈ రాత్రి
 ఈ చక్కటి చిక్కటి రాత్రి.....

మళ్ళీ వచ్చింది కోకిల

మళ్ళీ వచ్చింది కోకిల
 తోటల్లో తిరిగే పోకిల,
 తెచ్చింది పాశేయంగా ఒక మాట
 ఈ బాలసారికి తన తియ్యదీ పాట—
 ఎంత అందంగా పూదాయి అడవిచెట్లు
 గిరుల తురుల్లో, గోమేధికాలు కురిపిస్తట్లు,
 తెచ్చి పెంచుకోడానికి ఇల్లులేదు
 ఎడలోనే వేసి పూలు పూయించుకుంటా—
 ఆ పూలమీద ఎగిరేది నీతాకోక చిలుకలా
 గాలితిగిరే కంగుకాగిజాల ముక్కలా,
 ఒక వేళ, కాంపు దుమారాని తెగిరిపోయే
 తిరిగి రాని యెల్లత్రాయపు కలలేమో—
 కావలసింది వెడకడానికి బ్రతుకంతా పెచ్చిందాపు
 వెదికింది దొరికేసరికి బ్రతుకు నగం అయిపోయింది,
 విది ముళ్ళదండ పెడలోవేసినా
 ఎదగొందా మధువు వింపుతుంది
 ఎదురొస్తావు చిరునవ్వుతో
 చికిరి పట్టల అటలు చిగురుకొమ్మల్లో చూస్తావు
 వువ్వలతో చిరునవ్వులు కదపులావు.

వెన్నెల పూసుకుంటావు. వేడుక చేసుకుంటావు
 పుట్టిదిలో పొల్లాది వచ్చిన తుమ్మెదలా ఉంటా వెప్పుడూ—
 రాశిని రొట్టెలుగా మార్చాలంటావు.
 కన్నీళ్ళని కలువల కొలను చేయాలంటావు
 విట్టూర్పుల్ని కుసుమ కింజల్క మైత్రీకషాయ
 కిశోర మారుత వీచికలుగా మలచాలంటావు —
 ఇలా కలలెన్నో చిగురుకొమ్మల్లో
 చిలకల్లా ఎగురుతుంటే
 వడుస్తుంటావు; వడి దారిలోనే
 ఆకాశపు గుండె తేవురించి
 ఎప్పుడు సూర్యుడు గాయంలో కండిలా
 కొండల కంటుకుంటాడో
 ఆప్పుడు చీకటితెర వాలుతుంది.
 ఈ లోకం కల విలువ, నీవు మోసే కిలువ;
 కానీ దేవుడెదురై ఈ యుతువులో
 ఏం కావాలంటే...
 సిద్ధి తెలు వసంతా అందరికీ భిక్ష పెట్టమంటావు
 వీరుమాత్రం ప్రేమించే పదవులు చాలు నంటావు—

గో పు రా లు

మనవి కన్నుల సంద్యల్లో ఉషమ్మల్లో
|నసరించే

శబలమహా స్వప్నకోమల తూరికలారా,

చూడండి, ఎలా తిమరహస్తాలతో

కళ్ళు నలుముకుంటున్నాడో మనవి :

పాపం : ఈ విరంతుర కిరణాన్వేషణలో

అలసి పొలసి జాబిల్లతో కలిసి

విడ్రపోతారు

ప్రత్యూషాల పొత్తుల్లో మేలుకుంటారు—

నా కలల్లో శతాబ్దాల కలకాలను

ఆళం గోపురాలను చూపులతో స్పృశించాను

ఆవృణ విశ్వకాలాంతరాల్లో ఎక్కడివో

ఎప్పటివో పొంగురువోయిన ప్రతిధ్వనులు

ఉదయించి నా కలల ఆడుగుల మీద వాయుతాయి

ఏమిటి ఈ కాలం ఇంతవిషృం అవ్వకూ ఉంది

విశృం నా గీతికల విట్టూర్పుల్లో ఇలా

ఎందుకు నిద్రిస్తోంది :

ఉదాసీనంగా ఈ చేతులతో ఒక యుగానికి

ఉద్వాసన చెప్పవలసి వస్తోంది

ఈ బురుజుల్ని ఈ గోవురాల్ని
 తిరస్కరింపగా చూడవద్దు
 అవి శతాబ్దాల స్పటికాలనింది మలదిన
 ఆళం ఇటికలతో విరించుకున్న
 అశ్రుంకష సువర్ణ శిఖరాలు —
 ఆ గోవురాల గులాబీ చెక్కుల మీద
 మానవతా చుంబన చిహ్నాలు నేడుకూడా
 జ్వలిస్తున్నాయి
 ఓ స్వప్న తూలికలారా :
 మీకోసం చూచే
 మౌనస్ఫుల రంగుల చేపల మీదికి
 ఎందుకిలా కన్నీటివలలు విసురుతారు
 మనిషి కళ్ళు తడిశాయి
 దేవుడి కళ్ళు తడిశాయి
 వచ్చేతరాల కళ్ళుకూడా ఎందుకు తడుపుతారు
 మాయివప నెరాల తీగెలు త్రెంపకండి
 అందులో విదురించే గొంతు జాగృతమైతే
 మందే మూర్ఖుడు రెండు ముక్కలుగా విరిగి
 మనిషి కళ్ళుగా మారుతాడు
 ఆకాళం చూలి పోతుంది
 సముద్రాలు పారిపోతాయ్
 ఎందుకు జాగుచేస్తారు
 రండి మాగుమ్మానికి తోరణాలు కండి
 మానవ జీవితాన్నొక మహోత్సవం చేయండి.

వెన్నెల వ్యధ

మయ్యల పలువలు విడిచి

రాతి వగ్గుంగా వెన్నెల్లో పూనం చేస్తూ ఉంది;

పూల నెత్తావులతో గాలి గురగురలాడుతూ ఉంది;

నీవు వస్తావన్న నిరీక్షచురువు చన్నదిస్తూ

ఎడ మత్తులో ఒత్తిగిల్లింది.

కల తెగిరిపోతాయేమో అది

కన్నులు ముగిసినాయి, రేరుల్లో

తేనె తాడుతున్న వుండరికాల్లా—

మల్లెపొదకు తగులుతున్న దేశద్రిమ్మరి చంద్రిక

నీ నెమ్మేది వలువ అది నా చేయి పట్టుకోబోయింది.

దూరాన కొండలమీద తురిపిన వెన్నెల జాతల్లో

నీ అడుగులకై వరుగిడినై, నా అలవిన చూపులు;

కానీ, ఉడలు విరిపిన మర్రివీడల

దట్టపు చీకట్లలో చిక్కుకున్నాయవి.

కలలతోపే వెన్నెలలంకా వ్యయమైపోతే

నీ వాచ్చేసరికి మిగిలిం దేమిటి?

భ్రమ తొలగిన బ్రతుకు

నీరు వదలిన తామరకొలను

ఇంద్రధనుస్సును తలపాగగా చుట్టుతున్నవాడు

చల్లని వెన్నెలచొక్కా సమకూర్చుకోలేకపోయాడు ।
 మబ్బులు ముఖమతో తోట్లుగా మలుచుకోతోయి
 కంటక పాషాణపథాల్లో
 ఓంటురి బాటపారిగా మిగిలాడు ;
 కల లెగిరిపోయివ నేత్రాలు
 పక్షులు లేవి గూళ్లలా బావుసమన్నాయి ;
 గగనంలో వర్తించే తారల సమూహాలమీద
 ఉపన్మృ అరుణ తిరణాల వల విసరివేపింది.

ఉ ప న్

ఎన్నాళ్ళకు మోలలిడివిగా వచ్చావు
 ఈ కఠిన కుటీరాని కింత వెలుతురు తెచ్చావు
 గిగనానిది నీలిమి పూకావు
 గారికి వుప్పొడిరాకావు
 అగతిమీద కాద్యలాలు వరదావు
 బాటల్లో తోటల్లో పువ్వులు పల్లావు
 గ్రుక్కెదు నిశ్చలం త్రాగి, దిరిగిన
 చీకట్లు కప్పుకొని వదున్న వాకు
 కమ్మని ఆశామధురీమ కాసుకగా తెచ్చావు—
 తలపుల నీతాగోర దిలుకలకు పూలపీటలమీద
 ప్రభాత కిరణాలతో అభ్యంగనం చేయించావు—
 పూలకొమ్మల్లో గురుగుసలాడే కోర్కెలతో
 కలసి జలివిలి గీతక లల్లావు—
 కారుమంబులు కప్పిన గగనపు గుమ్మానికి
 బింద్రీ దనుస్సులతో రంగుల రోశజాలు కట్టావు.
 ఆళ విశాల మూలుబోగులతో అల్లిప జీవితాన్ని
 ముందురక్షణాల జరిపూల బాటలతో
 అలంకరించావు—
 సంజయెంజాయల్లో పెరపిన పన్ను చీకట్ల

శీరలు చూపి

పెతలలో ఉన్న చిరుచేడు రుచి చవి చూపించావు—

కన్నీటి తెరల మాటువ కదలే పేదచూపులు

కలికల కాలవాలమవి చెప్పావు—

అంగూరు చికకందే ఆననం రాదివి

చెఱుకు పలగందే శీధువు వెలువడిది

చితికిన బ్రతుకు లోతు అవిష్కరిందావు

ప్రథమ కళింద్దుకున్న మనిషి

బ్రతుకు తనకు జాబిపైనవాడవి తెలిపావు.

లర్మ అనే మంచుముక్కును అందులో కరిగింది

ప్రేమ పూర్ణ పాత్రిక అందివ్వ మన్నావు.

నిశ తెచ్చిన కానుక

చీరునవ్వలు వింటే కాంక్షతో
నింపుకున్నావు నీ కూనాన్ని
బరువైన కిన్నీటి బిందువులతో
నింపేవు నా కూనాన్ని :
ఆరవిరిసిపె నెత్తావులతో
ఋగుల్కొల్పేవు నీ గారిని
ప్రిదిలిస ఎడ వడలిస వేడి విజ్ఞానాలతో
రగుల్కొల్పేవు నా జోలిని .
కోమల మలయ సమీరంతో
రెక్కలు సంరంజుకున్నావు నీ వేళకు
విశ్విజీవన కిలలో విగళాల
వేళావు నా కాళ్ళకు :
కొందరికే తెలుసు జీవిత క్రైవాసం
వెనకున్న నగ్నత
కాని తప్ప దెవరికీ ఆ రంగుల
వలలో నిమగ్నత :
ఏది ఎందుకు కారస్థితులందో
ఎవరూ చెప్పలేనిది బ్రతుకు
కారణాలను కళ్ళకందని విచార

తిరాల సీమల్లో వెతుకు:
 విశ్వంజ్ఞ నిశా మధుకాల వింది
 వీచే సురభిళ వాయువీదిక
 తూరువు తెరల్లో మేల్కొలిపింది
 ఉషశ్శారిక కోరిక,
 మరుభూమిల ఇసుకల్లో
 పడిచే ఓ బాటసారి:
 దొరక దనుకోకు కలువలు
 విచ్చిన చల్లని కాపారవారి

ఆ రోజు

(ఇందిరకు అప్పగిన కావ్యముగా)

ఇది ఆదే రోజు

ఎండమావుల్ని వరిస్తూ

వీరి దీపుల్ని స్పృశిస్తూ

ఆళల విస్ఫులింగాలని కన్నుల

గిన్నెల్లో వింపుతుని

వచ్చింది—

ఈ రోజు మళ్ళీమళ్ళీ ఆనేక

శరత్తులదాకా ఇలాగే వస్తూ ఉండాలి;

నా యెడలో వచ్చటి కాద్యలాలు, ఈవీరివీల్చే

మరకతాల పొలంగా నిలవాలంటే

జీవకాంతు లొలుకుతూ

దేవకాంతల్ని నాట్యానికి పిలవాలంటే

ఆనేక శరత్తులదాకా ఈరోజు

ఇలాగే వస్తూ ఉండాలి

ఈ రోజే నా ప్రాచీ రేఖ మీద ఒకతార

ఉదయించడం చూచింది

ఈ రోజే వీతర్ల అధరాధర కాని మీద

ఒక దరహానం నికసిందడం చూచింది

ఈ రోజే ఏ మూల వింజింది

ఈపాను వీచే తీవన పండ్రంలో
 మమతల తెరలాల మీద తేలే ఒక
 నావను చూచింది
 ఒక్కరోజే కావచ్చు కానీ
 అది చరిత్ర పెదపుల్ని చుంబించింది
 రెండు కిరణాల్ని ముడివేసి అక్షర జగత్తు
 మెడలో వేసింది.
 చందమామై నా యింద్రియాల
 గిన్నెలనిండా వెన్నెల చింపింది
 నాకు తెలుసు ఈ రోజు ఉభయ ప్రపంచాల
 కవితా పేజీల్లో
 మువ్వొక్కిరాల మాల వేయించుకుంటుందని

మనసే ఒక మధుమాసం

వచ్చాయి పూల బంధువులు
తెచ్చాయి తేనె బిందువులు
పిలిచాయి విందు కిద్దరిని
పోరాము ప్రేమ నిర్ణయితీ—
అటు చూడు కొండలంతా
ఇటు చూడు కోనలంతా
ఎటు చూడు; అగమ్యంశా
రంగోళి పూలసంక—

[గుండె గాయాలు చిరునవ్వులతో కప్పతో
పాత నవ్వుల పోరాన్ని దులిపి మెడలో ధరించుకో
తాగ్నే కన్నీళ్ళు కనురెప్పల్లోనే చాచుకో]
అవి బ్రతుకు కదలి ముత్యాలు
మన జీవిత సత్యాలు—
పోరాము ప్రేమ నిర్ణయితీ
పిలిచాయి విందు కిద్దరిని ...
పరాగాల పిపాసు
పరిమళాల తుపాను
నేను నేటి మల్తాను
గతం మరచిపోతాను—

ఇది రంగుల నెల పరిమళాల నెల పువ్వుల నెల నవ్వుల నెల]
చూడు, జీవితం ఎక్కువెట్టవ ధనుస్సులా ఉంది.

పడిగా కొండల ఒడిలో దూకే జలపాతాలు

మన ప్రేమకు సంకేతాలు]

చేదుడము పూల మేళా

హిగుడ మాళల దోల—

గులాబీల ఉదయాలు

కుంకుమ అస్తమయాలు

బుల్బులి జిరిగిరి పాటలు

జగమే మన రంగుల గూడు—

దుక్కల గుంపుల్లో ఉన్న జానీరి

గగనంలో ఒంటరి వాటపారి:

పీపు రాయంటే]

కొమ్మల్లో తెమ్మెరలేడు

నజిల్లో పాటలు లేవు

తోటల్లో పువ్వులు లేవు

వాటల్లో వెలుగులు లేవు—

[ప్రీతన మృదులాంగుళి అందిస్తే

వీ చూపుల వన్నీటి జల్లు దల్లికే

పూలు కలకల నవ్వుతాయి

వజ్రాలు పొడుతాయి

జీవిత పథాల్లో చైత్రం

వెల్లి విడుస్తుంది]

కాలువలో పూల పదపలం
 కొమ్మల్లో జలం పక్షిలం
 తోటల్లో తేనేటిగలం
 పందిల్లో పూల తీగలం—
 బ్రతుకే ఒక దరహానం
 మననే ఒక మధుమానం...
 పోదాము ప్రేమ నిర్ణయిని
 పిలిచాయి విందు కిద్దరిని—
 ఒక శ్మశానం మధుర శ్మశానం
 ఒక శ్మశానం చేదు శ్మశానం
 బ్రతుకొక అతుకుల బొంత
 శేషేంద్రుల నీవే అంతా—

పోదాము...

గా లు లు

ఈ ఉషస్సు ఎన్నితీరాల ఎన్ని తుఫానులు
ఎన్ని ఉదయాస్తమయాలు దాటవచ్చిందో
వలుదిక్కులా మునిరి విసిరే ఈ సూతన
వవ వవనాలతో కలిసి—

మన మెరుగని చూపులు మనంచూడని నడకలు
మనం నడవని బాటలు సంతరించుకుని
ఒక కొత్త గొంతెత్తి కేక వేస్తోంది
అది ఒక కొత్తకల అది ఒక కొత్తఅల;
సవయ్యుగ ప్రాచీ రేఖమీద విరిసిన కల
విరుచుకు వడ్డి అల...

ఈ ఉషస్సు కురిపే రత్తిమలో
స్నానంచేసి మానవుడు కుది ఐ
ఆకాశాన్ని తన్నే సముద్రతరంగంలా
మన తీరాల మీద విరుచుకుపడుకున్నాడు;
మానవతని విభజించే ఇనపతెరల్ని తెంచి
దళిత జీవుల మొరల్ని

ఒరల్లో ఖడ్గాలుగా ధరిస్తున్నాడు.

ఓహో! మన మనోద్వారతోరణానికి

మానవతా సూర్యుడు జ్వలంతావాలా గురుదృమై

వేలాడు తున్నాడు—

భాషలు ఆరవేసివ పలువల్లా ఎగిరిపోతున్నాయి

దేశాల నరిహద్దులు ఈ యుయుమారుతాల ధటికి

గజగజ వణికిపోతున్నాయి

మానవత వగ్గుంగా ఉద్విగ్గుంగా

మాతన వ్యక్తికరణ కోసం చూస్తోంది

దిశాంశలాల్లోకి.....

మ నిషి

ఇవాళ ఒక బాధా సూర్యుడు అస్తమిస్తే
 రేపు చుర్రాక తీక్ష్ణమైప బాధా సూర్యుడు
 ఉదయిస్తున్నాడు:

నిదురించే కన్నుల లోకాల్లో నివృణ రగిలిస్తున్నాడు...
 మరునాడు ఉషస్సు ఏ ఏ ముఖంతో మరలివస్తుందో
 నాకు తెలీదు

నిన్న వీటిపొట్లు కొరుస్తున్న చెట్లు ఇవాళ
 జ్వరించే పూరికత్తులు యశివిస్తున్నాయి
 నిన్న జీవం పునీథవించిన కొండవాగుల్లో
 ఇవాళ అలలుకన్న కలల్లా నేవరికవాలు శివాలయమిస్తున్నాయి
 నిన్న మంటుపొరలు మల్లె నిట్టూర్పులు
 అల్లిప వలువల్లో వగదిప రాత్రి ఇవాళ
 చంద్రకిరణాల మీద స్వారిచేస్తూ
 ఆకలి వండించిన పంట చేరిమీడుగా ఒక
 అప్పరసలా పెరుతోంది

ఏ అదృశ్యహస్తం ప్రకృతినిలా
 చైత్రుందిందో
 గాయాల తొంగురువోయిన గొంతుల్లో
 ఖడ్గాల్లాంటి గానాలు అలంకరిస్తోంది

విధుర మునిగాలా మారివ ఈ విశ్వవీమల్లో
 తూర్పుని నామది
 తిమిరకవ్యంబో భేరిలాడుతూ ఉంది
 ఏకాంతతలో ఓలలాడుతూ ఉంది
 జ్ఞాపకాల గవాక్షాల వింది చూస్తే
 గాయాలచేసుకున్న గడచిన రోజులు
 రక్తభిషేకం చేసుకున్న రాజులు
 లోకంలో ఉన్న ప్రతిజాతా నా గుండెనే
 ఎందుకు ఆక్రమిస్తుందో,
 నే వివృత చేరిన మణిలో
 ముఖానికి దూబానికి భేదం లేని
 మృత్యువుతో రాజీ వద్దవాడికి
 ఇదంతా ఒక శమాషా...
 జీవితపు అడుగుల్లో నడిచే కొలదీ
 నా రాళ్ళు కొలత ఉక్కునుకెళ్ళవి
 దిక్కుదిండలేక పోతున్నాయి
 నా కళ్ళముందు జరిగే ఈ విధ్వంసంలో
 మానవత, గతనిరిత్ర సేతీల్లో కలిసిపోతోంది.
 మనిషిని మనిషి ద్వేషించే ఈ రోజుల
 రక్తనాళాల్లో రక్తంతో
 విషం ప్రవహిస్తోంది
 నేను మాత్రం ఇదంతామోస్తూ
 ఇంకా ఉదయించని ఉషస్తారికోసం చూస్తూ
 కాళ్ళిప్పురుంటూ
 కలివ శిలా శిఖరాలకు ప్రాకుతున్నాను.

తరాల తరంగాలు

ఒక తరాన్ని ప్రసవించజేయడమంటే ఒక తమాషాకాదు,
 ఒకరిందు కలల జగత్తునే మేల్కొల్పడం
 ఎన్నో అసంఖ్యాక అవ్యక్త అత్మలు
 ఎన్నో దీత్ర విదిత్రానుభూతుల ఒడిలో
 స్పందనపొందిన తరుణాల స్వరాలు ఈ తరాలు
 అవి సృష్టి అనంత వీధికలు
 జీవన పర్యత శ్రేణులొరపి ప్రసించే
 కాల యురులు
 పేరులేని ఏ చరమ గమ్యానికో బోయే కలల విడారులు—
 చంద్రకిరణం అడవి ఏకాంతతలో
 తనువు ధనువుచేసి ఆవులింది
 వృక్షం వీపులకు రాచుకుంటూ మలాన్ని చుంటుండేవేళ,
 ప్రతీది, నెరసంజతెంజాయల మంజరి కింజల్క
 పల్కలాల్లో కుల్కేవేళ
 ఏ గుడిపెలోనో ఐళ ఉషతో నెలవు వుచ్చుకునే వేళ
 మానవ అవయవాలు సరికిన కొమ్మల్లా తెందిన ఆకుల్లా
 పెదజల్లిన పైదానాల్లో కాంతుల పొగ మోచిమోచి
 ఇక మోయలేక
 గారి వారిగా కూలిబోయే వేళ

ఈ వేళల ఊళల రూపాంతరాలు తరాలు—

నవతరానికి నీ నంపద విడిచిపెట్టాము

యొద్దము రక్తము కప్పిరుతప్ప,

గాయాలు బాధలు వేదవలు తప్ప,

కలలు కలలు కలలు తప్ప

పిరికితనం మోసం తప్ప—

వాళ్ళ మనస్సులు కరీరాలు అరోగ్యంగా పెరగవివ్వండి

వారే మన పిపావీత పెదవులకు

ఉపావీత సూర్యలోకార్పించి

సముద్రాలు తెచ్చి అందిస్తారు. —

నిదుర లోయల్లో

నిదురిద్దామని
మది తిలుపులు మూసి
చంద్రుణ్ణి ఆర్చివేసి
తారలతెర తారవేసి
ఒలికిబోయిన కథలా పడుకున్నా
దూరాన పముద్రవులొడ చంఠాగా—
సంద్యారాగ రక్తిమను కలకలించిన
వీరిజలాఁ ఒడ్డున
జ్ఞానకాలు నాలికలు తాపి
గాయాల్ని నాక్కుంటూ పడుకున్నాయి
చూచావుగదా
ఓ విషాదంతో నిండిన పాతా : నిన్ను
దీకటితోనిండిన కార్యాలా ప్రేమిస్తాను
జీవన సమరంలో అరిచివచ్చి
తారల వెలుతురు కలిపిన నీ తిమిరంలో
స్నానం చేస్తాను,
ఆ నాడు నావకాంత దర్పణ మందిరంలో
ఎన్ని వన్నెలు వెదజల్లేవు
ఎన్నిరూపాలు ప్రసరింపజేశావు

విశ్వబాన్ని కలతో గీతకలతో
 మధురింపజేసావు
 హింసించే ఏ కాకితనించి ఎన్ని
 మధురక్షణాల దండలల్ని నా గుండెల
 కర్పించావు
 నీ కుంచెతో విసిరికొట్టిన రంగులు
 నీరి ముఖ్యుల్లో ఇంద్ర భమమ్మలై డిగివలాడుతున్నై
 ఇంతకూ-
 అనేక పేరి జ్యోతులు కళ్ళలో నాల్కంచేసే
 నీవు—
 నీవెవరు ?
 నాకెందుకిట్లా వింత చీకటి !!

అందాల అతిథులు

(సింగిరిలో 1989లో యాకలివన ఆడవుల్లో కవి ఈ పద్యం వ్రాశాడు)

ఎందుకు వస్తున్నాయి ఈ అందమైన భావాలు

నిశ్శబ్ద బంతురమైన నా మందిరంలోకి—

ఈ అందాల అతిథులకు ఏ ఆతిథ్యం ఇవ్వగలను :

వెన్నెల నాటలు విడిచి వచ్చిన

ఆవృతవల గుంపుల్లా వస్తున్నాయి

ద్వారాల్లేని ద్వారబంధాల్లేని ఈ మందిరంలోకి—

ఆకాశపు నిర్మల వీలోదకాల తీరాల నుంచి

దిగివచ్చే లే యెండల పిండులా

వస్తున్నాయి

విరిగిపోయిన కుర్చీల్లాంటి అనుభవాలు వడుపు

నా తీర్థమందిరంలోకి—

కొండల్లో కోనల్లో క్రుమ్మరే దేశద్రిమ్మరిగాలి

వేసవి ఆడవుల్లో రాలిన ఆకుల మీద

చర చరా వడచి వచ్చినట్లు

ఎందుకు వస్తున్నాయి, చెరిగిపోయిన దిక్పాల్లాంటి

స్వప్నాలు వ్రేలాడే రుతుస్య మందిరంలోకి—

పక్షిల్లా క్రమరల్లా పూల పెదవులు చుంకిస్తూ

తృణ భాతికల తిరస్సులు ప్రియమూ

వస్తున్నాయి

గాలుల దాడికి కప్పెగిరిపోయిన ఈ తిరిల కుట్టాల్లోకి-

ఏమిప్పుగలను ఈ అతిథులకు

కనురెప్పల కొనల మవలే ఒంటరి బాష్పంలాంటి

ఒక గుభీర కంఠస్వర గీతిక తప్పు-

యెడలు భగ్గుమైన ఎండలు

కాంతి కోల్పోయిన గాలులు

విషాదం తొణికిసలాడే వానలు

విడిచే ఈ ఎడారి వశ్రంలోకి

ఎందుకు వస్తారు మీరు :

నిర్జన ప్రదేశ వాసీని, లోకాంతరాలనుంచి

వచ్చిన ప్రవాసీని,

నన్నే ఎందుకు పరిస్తారు-

పొంది

పీలాకాళంలో తెలి ముట్టులై పొంది

సాగరాలో నావల తెరదావలై పొంది

దూర తీరాలకు తరలిపోయే వననాలయిపొంది

రేవటి గులాబీల తోటల్లో

ఉవన్నులై పొంది

పొంది

శేషేంద్రశర్మ రచనలు

1. **సాహిత్యం :** కవిత్వ సాహిత్యం అనే వర్షయన్ ఇరిమానంలోని సుప్రసిద్ధ గాథకు మాత్రా అర్పణ చేసిన ఇంగ్లీషు కథనం అనునది తెలుగులో స్వతంత్రానువాదము - (ప్రచురణ 1951) వేంకట పార్వతీశ్వరకవుల ఉద్యోగం -

2. **మొదటిసారి :** కవిత్వ ప్రచురణ 1952, 1959. రాజుకుమారి ఇందిరాదేవి భగవాన్ గిర్ లేట్ ఇంగ్లీషులోకి అనువాదం చేయబడింది. కవిసమ్రాట్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి తొలిపలుకు -

3. **నయము, నక్షత్రాలు .** వైజ్ఞానిక, సాహిత్య, వ్యాసాల సంకలనం ప్రచురణ 1958

✓ 4. **కామయితరసంస్కృతులు :** వార్షిక కామయితరంలోని కాన్ఫి అద్భుత అపూర్వ విశేషాలు అవిష్కరించిన గ్రంథం ప్రచురణ 1964. శ్రీ గుండరాల్ మాస్కారెగారి సంస్కృత పీఠిక

✓ 5. **వృద్ధులంబ :** భట్టభర్త విరచిత చైత్రీయ కవితలు ఒక అపూర్వ వ్యాఖ్యానము. ప్రచురణ 1957. పీఠిక - శ్రీ నర్సిరావం సూర్యనారాయణ కావ్య.

✓ 6. **సాహిత్య కౌముది .** తెలుగు ప్రబంధకవులు, వారి కావ్యాలు గురించి అనిదంభ్యర్యమైన విశేషాలు, నిర్ణయాలు ప్రదర్శించే విశుద్ధ గ్రంథము ప్రచురణ 1958.

7. **దేశాలు :** సాహిత్య వైజ్ఞానిక వ్యాసాల సంపుటి ప్రచురణ 1959.

8. **కవితలు :** కవిత్వ సంకలనం. ప్రచురణ 1959.

9. **విమర్శ :** కథలు ; ప్రథమ ముద్రణ 1958 రెండవ ముద్రణ 1972.

10 నువ్వుతోదర్బారు నాటిక, ప్రథమ ముద్రణ 1986
రెండవ ముద్రణ 1972

11 వంథూ ఎవోదినీ : హాస్య, వ్యంగ్య, విలాస విశిష్ట
పద్య గద్య సమ్మిశ్రిత రచన ప్రథమ ముద్రణ 1988.

12 శేష శోభన్సు. కవితా సంకలనం, ఇంగ్లీషులోని రాజ
కుమారి ఇండిరాదేవి భవరాజ్ గిర్ అనువాదం చేసింది ఉర్దూలోకి
డా॥ గియాజ్ సిద్ధికి అనువదించాడు ఉర్దూ అనువాదం, హిందీ లిపిలోకి
కూడా మార్చబడింది ఈ గ్రంథం అంతుచేత ఇంగ్లీషు, హిందీ,
ఉర్దూ అనువాద సహితం అన్నమాట ప్రచురణ 1972

13 ఎక్వైవలెన్స్. 'శేష' అనే చైతన్య పరిణామ దర్శిత,
వక్షత్రాలూ వక్షత్రకుటుంబాలతో నిండిన ఈ విశ్వాన్ని గురించి రచయిత
లైజ్జావిక ఊహలు ప్రచురణ 1988

అచ్చులో ఉన్న గ్రంథాలు :

1 మంత్ర మార్మము కవితా సంపుటి

✓2 మేఖలూశము : బాకిరాసు కవిరత్న ఇండిరా భవరాజ్ గిర్ తో
కలిసిచేసిన ఆంగ్లానువాదము. బాల్మీకి రామాయణంలోని కొన్ని బాగాల
రూపాంతరీకరణం నమ్మికనమీ ఈ కావ్యము అని ఒక అచ్చుత పరి
శోధనాభ్యాసంతో కలిసి ప్రకటింపబడుతోంది ఈ పరిశోధనా
భ్యాసము 1970లో అర్చనలోని ఇండోలాజికల్ యూనివర్సిటీ (గొటిం
గన్)లో ఈ రచయిత చేత చదువబడింది.

3. పశవలు-తెరలూలు : (తెలుగులో ప్రాచీనకవిత్వ) సుప్ర
సిద్ధప్రేమికవి బార్లేస్ బోడిచేర్ కవితకు అనువాదము.

4. తెలుగులో హాఫిజ్ . హాఫిజ్ షిరాజీ సార్ని కవితకు అను
వాదం.

